Xl 'IT1IIiili!ll1≡l≡M

. |≡1IIII≡ |1IIW!M!1!JI≡≡ ɪl-ɪ/

eu

i

B

i

s1/8

"CE ESTE VIAȚA

CERCETARE RELIGIOSO-FILOZOFICĂ

UNIVERSITATEA PROFESOR МОСКОВСJКАГО

protopop L. M. IvS2ntsova-Platonov (i.

DEDICAT TINERILOR INTRARI IN VIATA

INDEPENDENT.

PUBLICAT PRIN ACORD CU AUTORUL, COMISIA DE LA MOSCOVA A Frăției REVERENDULUI SERGIUS

în favoarea foştilor studenţi nevoiaşi ai Academiei Teologice din Moscova.

Recomandat de un om de știință. Com. Min. Nar. Proev, pentru fonduri. și învățături, Biblie, învățământ secundar. administrator

Recomandat de operatorul șef. Antrenament militar administrator pentru lectură la cadeți și pentru a primi. in fuid. biblioteci.

A DOUA EDITIE.

MOSCOVA.

Publicat de librarul A.D. Stupin.

1899.

m | Il⅛ | II∏lllfıllі | iU1Il!!l!JHlllΓIIΠLIK | n | !JJlll'.I!! ıIlll.llllLl'l1 | II'1^hI | II'1^hI |! | PI,[| ΠI!ll!l1IIII | r!l∏r | l || IIII.IIKl!!llı | ii

Biblioteca „Runiverse1”

La comisia Frăţiei Sfântului Serghie

(la Seminarul Teologic din Moscova de pe Sadovaya, în Karet, rând), în favoarea foștilor studenți nevoiași ai Academiei Teologice din Moscova,

sunt de vânzare următoarele compoziții? Profesorul Mockobck. Universitatea protopop A. M. Ivantsov-Platonov:

1. Pentru douăzeci de ani de preoție (1863-1883) Cuvinte și Cuvântări. Preț: 2 ruble, cu poștă 2 ruble. 50 de copeici

2. Despre romano-catolicism și relația sa cu ortodoxia. Partea 2 S a (redus) 1 frecare. 50 cop., poștă 1 rub. 80 cop.

b. predarea studenților Școlii Militare Alexander în această săptămână: goveniya. Ts'> '>.0 kop.

4. Predarea despre bunăstare. Pret 20 copeici.

5. Index al lecturilor biblice din cărțile V. 3. pentru instituțiile de învățământ secundar. Preț 10 copeici.

6. Științe teologice. Din colecția bibliografică „Carte despre cărți” Preț 20 copeici.

7. Bibliotecă religioasă – morală, științifică – teologică și bisericească – istorică pentru oameni educați. Preț 15 copeici.

8. Despre deschiderea asistenței pentru cei aflați în nevoie, foști studenți ai Academiei Teologice din Moscova. Pret 10 kon.

9. A cerceta despre Fotie, Patriarhul Constantinopolului. Pѣ1:

pronunțată la Adunarea solemnă a Universității Imperiale din Moscova, cu anexe. Preț 2 ruble, cu transport 2 ruble. 50 k. \

10. Despre Fotie, Patriarhul Constantinopolului. Discurs fără atașat Preț 20 copeici.

Acolo, librarul A. D. Cmymiiia vinde și lucrări nou apărute ale aceluiași autor:

11. „Ce este viața?” Studiu religios și filozofic. Pret 40

12. Despre relațiile și responsabilitățile noastre morale față de familie, societate școlară, tovarăși, superiori, colegi și subordonați, față de poporul și statul nostru, față de întreaga umanitate și Sf. Biserici. Pret 30 copeici

13. Adevăratul concept al onoarei și ideile false despre aceasta. Ts. 20 I-I-L al religiilor occidentale. Preț 70 copeici.

15. Învățătura creștină despre iubirea față de umanitate, în comparație cu trăsăturile învățăturilor socialiste. Ts. 50 k., cu per. 60 k.

"CE ESTE VIAȚA"

STUDIU RELIGIOS ȘI FILOZOF

PROFESOR AL UNIVERSITĂȚII DIN MOSCOVA

protopop L. M. Ivantsova-Pyaatonov.

DEDICAT TINERILOR CARE INTRĂ ÎN VIAȚĂ INDEPENDENȚĂ.

PUBLICAT PRIN ACORD CU AUTORUL, COMISIA MOSCOVĂ A Frăției REVERENDULUI SERGIUS

în favoarea foştilor studenţi nevoiaşi ai Academiei Teologice din Moscova.

A DOUA EDITIE.

Recomandat de un om de știință. Com. Min. Nar. Proev, pentru fonduri. si student Biblie, învățământ secundar fabrică.

Manager șef Voeipyu-educativ. plantă, pentru lectură la cadeți și pentru cumpărare. în fond biblioteci.

MOSCOVA.

Publicat de librarul A.D. Stipin.

1899.

Biblioteca „Runiverse”

Din Comitetul Mockob-Ecleziastic-Cenzură este permisă tipărirea. Moscova, 12 noiembrie 1898.

Cenzor, preot Alexandru Gnlyar

Tipografia lui Varvara Gatsuk! Piața de Aur, satul Bakhrushinykh.

Biblioteca „Runiverse”

Prefață la prima ediție.

Studiul religios-filosofic al vieții a fost întocmit în 1867 pentru foștii studenți ai autorului, care au finalizat cursul studenților clasei a patra absolvente a Școlii Militare Alexander și, în același timp, a fost publicat în Revista Ortodoxă (cartea iulie) și în retipăriri separate. Apoi a fost retipărită în Culegerile de cuvinte și

discursuri ale protopopului A. M. Ivantsov-Platonov pentru primii zece ani de preoție în 1873 și pentru douăzeci de ani de preoție în 1883. Odată cu lansarea celei mai recente Colecții, studiul „Ce este viața” a fost din nou retipărit ca broșură separată, într-un număr semnificativ de exemplare, cu dedicație tinerilor care și-au încheiat cursul educațional și intră într-o viață independentă. Dar în prezent, toată această broșură a ieșit din vânzare, iar Colecția în sine „pentru 20 de ani de preoție”, doar într-un număr mic de exemplare, rămâne la dispoziția Comisiei de la Moscova a Frăției Sf. Serghie, pentru a pe care protopopul Ivanțov-Platonov i-a donat majoritatea scrierilor sale în favoarea foștilor studenți nevoiași ai Academiei Teologice din Moscova. Între timp, broșura „Ce este viața” este încă la mare căutare din partea persoanelor interesate de probleme religioase și filozofice. Prin urmare, Comisia Frăției a considerat necesar 1*

să republiceze această broșură (și alte câteva i-au donat în același scop caritabil), încheiend o înțelegere cu librarul A.D.Stupin. Autorul și-a propus la finalul acestei ediții, pentru a ajuta majoritatea cititorilor în însușirea conținutului larg și variat al tratatului de viață, să adauge o scurtă descriere a principalelor prevederi relevate în acesta.

15 octombrie 1893.

"CE ESTE VIAȚA".

Spune-i lui Mhibi, Domnul, dă-mi drumul!

eu.

La sfârșitul cursului de educație, la intrarea într-o viață independentă, capetele tale tinere sunt în mod natural pline de vise și idei despre viață, inimile tale tinere ard de dorința de a experimenta rapid părțile plăcute și, poate, chiar neplăcute ale vieții și ia din ea cât mai mult posibil, cel mai bun și cel mai potrivit pentru tine. În același timp, desigur, mulți dintre voi vă întrebați ce este această viață în esența ei, pe care mii de generații și nenumărate milioane de oameni au trecut înaintea voastră, iar după voi, poate că vor trece și mai multe generații și milioane - cum să arătați la ea, ce să cauți în ea, care este sensul și care este scopul lui? Este foarte firesc pentru tine, în acest moment important de intrare într-o viață independentă, să-ți pui această întrebare cea mai serioasă și esențială pentru o persoană, pentru a o înțelege singur și pe baza acesteia, într-un fel sau altul, determină relația ta cu viața.

Încă din primele timpuri ale existenței rasei umane, mulți oameni au fost implicați în rezolvarea acestei probleme. Și multe minți puternice s-au zguduit și mulți nobili

Chiar și cele mai mici inimi au fost frânte de îndoială și disperare din cauza dificultăților fără speranță de a clarifica această problemă. Multe răspunsuri la această întrebare s-au păstrat din timpuri imemoriale - pentru memoria și învățătura generațiilor ulterioare, răspunsuri inventate de minți adânci, inimi zdruncinate. Dar s-au făcut puține progrese în clarificarea problemei. Întrebarea rămâne încă în puterea sa formidabilă și fascinația irezistibilă. Uneori, în omenire, epuizată în eforturi inutile de a se apropia de rezolvarea ei, există dorința de a scăpa cumva de ea, de a fugi de această întrebare, de a-și abate privirea, de a uita, de a o distruge, de a o smulge din adâncurile minții și ale inimii. Dar o încercare irosită! Secat într-o sferă a vieții.> Întrebarea fatală, cu o forță irezistibilă, crește în alta și, pentru toată indiferența numită sau neumilă față de ea este a unei epoci istorice revoltătoare, oamenii din epoca amânării, o altă generație, și uneori la fel, plătește întărirea întăririi aceluiași.cu tensiune dureros inflamată față de explicația lui. Și o persoană simte în adâncul minții și al inimii sale că nu va scăpa niciodată de această întrebare irezistibilă, că nu o poate uita, șterge, distruge, fără a-și abandona propria esență, fără a înceta să fie o persoană, fără a deveni un necugetat. animal. Și Dumnezeu știe câte secole vor mai trece în încercări inutile de a rezolva această problemă, câte minți se vor întuneca și inimile se vor rupe de greutățile ei insolubile...

Și totuși există un răspuns la această întrebare care îi rezolvă dificultățile, împacă contradicțiile, îl clarifică cel puțin atât cât este necesar pentru nevoile esențiale ale omului - un răspuns uimitor prin simplitatea sa și, în același timp, prin profunzimea și profunzimea lui. inaltime . Și acest răspuns ar trebui să inspire cu atât mai mult încredere în sine că nu este o invenție a unei minți umane slabe, ci este deschis omului.

de Dumnezeu însuşi — în sfântul Său revelație, atestată și confirmată prin argumente neîndoielnice — nu prin cuvinte și teorii și presupuneri arbitrare, ci prin nenumărate semne dincolo de puterea naturală a lui Dumnezeu și de viața marilor martori ai revelației divine. Oamenii, se pare, ar trebui să accepte acest răspuns cu bucurie sinceră și cu încredere deplină, dacă este posibil, să-l înțeleagă și să-l explice singuri, să treacă prin toate combinațiile gândurilor lor, să-și unească și să-și lumineze credințele și opiniile cu el și să-l accepte. ca ghid în direcţia vieţii însăşi. Dar mulți oameni nu își doresc acest lucru: unii din ignoranță resping adevărul divin, alții (să cinstească sau să nu cinstească pentru mintea lor, dar nu pentru fericirea pentru inimile lor) încearcă în mod deliberat să-și întoarcă ochii de la el pentru că este dat. o persoană din afară. , (deși nu este deloc un adevăr străin omului, dar este complet în acord cu conștiința profundă a propriului suflet); - cu siguranță vor cu propriile eforturi, cu mintea, să descopere secretul pentru ei înșiși și luminează esența vieții — deși pe baza experiențelor altor oameni și a unei conștientizări irezistibile a limitelor evidente ale propriei minți, ei trebuie neapărat să realizeze în adâncul conștiinței că nu vor putea niciodată să realizeze acest lucru. Și cu aceasta se condamnă la o

căutare nesfârșită fără scopul de a găsi, la o rătăcire nesfârșită fără speranța păcii, care în oamenii cei mai mărginiți și superficiali se termină cu tocirea și umilirea celor mai înalte impulsuri ale minții și inimii - indiferența. la cele mai înalte întrebări și interese ale vieții — și în mintea celor mai profundi și consecvenți, în inimile celor mai înflăcărați și impresionabili, este adesea rezolvată prin scepticism fără speranță, disperare sumbră, pierderea oricărei plăceri — toate gusturile în viața, pierderea, s-ar putea spune, chiar a dreptului la viață.

Deci, există două căi ale vieții înaintea ta. O cale de credință și devotament față de Providența Divină, când o persoană

epoca își dă seama de limitările puterii sale, de imensa severitate a sarcinilor vieții și se predă călăuzirii celei mai înalte Mâini Divine, luminează pentru sine cu lumina credinței întunericul tainic al vieții și cu modestie, dar credincioșie și fermă - fără mândrie, dar și fără înjosire de sine, fără încredere în sine extremă, dar și fără deznădejde lașă și disperare - cu credință, speranță și iubire se îndreaptă spre scopul esențial al vieții. O altă cale este încrederea în sine mândră, dar neputincioasă și neputincioasă, atunci când o persoană nu vrea să accepte îndrumarea Ajutorului Superior și să lumineze calea vieții pentru sine cu lumina credinței care i-a fost dată - în acest întuneric teribil care acoperă misterul vieții, el vrea să rafineze atât de mult viziunea propriei minți, pentru a vedea sensul ascuns al existenței, fără nicio perspectivă mai înaltă, pe calea spinoasă și alunecoasă a vieții pe care vrea să învețe să stea și să meargă fără niciun fel. sprijin din exterior.Și firesc el este înșelat; ia will-o'-the-wisps, spectrul înșelător al decăderii muritoare pentru lumina nepâlpâitoare a adevărului și a vieții, ia mlaștina vâscoasă a pasiunilor cotidiene pentru pământ solid; Și se înșeală, și ezită, și cade și trece liber de la auto-înșelăciune, de la auto-divinare - în sus, până când, fiind lipsit de putere, nu va cădea în numărătoarea neliniștită și în disperatul sumbru...

Cu toate acestea, mai există un mod de viață.- Aceasta este calea în care o persoană, fără efort și luptă, în prealabil, cu prima trezire a independenței și a conștiinței, își umilește demnitatea, își condamnă viața la necugetare și nesemnificație; o persoană, odată pentru totdeauna, fără dificultate și stres de gândire, după ce a hotărât pentru sine că sensul cel mai interior și cel mai înalt țel al vieții îi sunt inaccesibile, el refuză chiar și orice încercare de a clarifica cumva pentru sine acest întuneric al vieții, fie cu lumina gândirii independente, sau cu lumina credinței, și în ordine

Este mai bine să te eliberezi de impresia grea a acestui întuneric, să închizi ochii, să încerci să îneci cele mai înalte întrebări și aspirații ale spiritului; - trăiește așa cum se întâmplă, satisfacând

în principal nevoile și pasiunile inferioare ale naturii sale animale; - se gândește la ce se va întâmpla, la ce circumstanțe exterioare îi vor determina gândurile; trăiește fără să dea socoteală despre sensul și scopul vieții și fără să se gândească la cum se va sfârși ea - trăiește ca într-un vis, purtat involuntar și inconștient de fluxul și refluxul viziunilor și iluziilor în continuă schimbare, care nu au nici un sens real, nici conexiune internă, - rătăcește și se împinge ca un orb pe piața vieții și rămâne foarte fericit cu o astfel de viață. Dar o astfel de viață este nedemnă de o persoană; este mai caracteristică animalelor mute decât unei persoane. Căci aici este locul în care omul diferă în primul rând de animale și de toată natura lipsită de sens; avantajul și dreptul său de stăpânire asupra naturii fără sens este că el este o ființă conștientă și autodeterminată. O persoană are nevoie nu numai să trăiască, ci și să își dea socoteală despre sensul și scopul vieții, nu numai să facă ceva, ci și să dea sens și direcție activităților sale cu propria sa convingere și voință. Și, în plus, credem că oricât de mult ar încerca o persoană să devină un animal - să aspre și să vulgarizeze, să înece conștiința și toate cele mai înalte aspirații ale spiritului - nu va putea niciodată să facă acest lucru: natura umană își ia toll din când în când, întrebări neliniştite despre sensul şi scopul vieţii p indignează animalul autosatisfacerea naturii cele mai grosolane şi leneşe, nevoia de convingeri cu privire la cele mai înalte probleme ale vieţii este şi se reflectă în toţi oamenii. Uneori, viața însăși amintește unei persoane de ele, cu șocurile și vicisitudinile ei, scoțând involuntar o persoană din uitarea arbitrară și trezindu-l să se uite în jur la poziția sa precară. În special, credem că aceste întrebări alarmante ar trebui să se trezească în toată lumea la sfârșitul

viata - pentru ca a ajuns la final, este firesc ca fiecare, chiar si cei mai indiferenti la cele mai inalte intrebari, sa se intrebe ce urmeaza - dincolo de acest sfarsit? Și chiar se pare că oamenii cărora în vremurile obișnuite, cea mai mare parte a vieții lor, nu sunt obișnuiți, nu le place să se gândească la aceste întrebări și să le ia în serios, aceste întrebări apar cu atât mai multă forță, anxietate și chin când vine momentul. pentru ca ei să se ridice din adâncurile sufletului zdrobit. De aceea, în fața vicisitudinilor extraordinare ale vieții, sau în fața fricii de moarte, cei mai indiferenti cad în timiditate morbidă, gânduri frivole și necugetate. devin nebuni, necredincioșii devin superstițioși, cei mulțumiți de sine devin descurajați și disperați, cei cruzi și îndrăzneți devin timizi și lași. În astfel de momente, cel pentru care vicisitudinile vieții și frica de moarte nu vin ca o surpriză, care s-a gândit la ele din timp, și-a pus o anumită convingere și s-a pregătit pentru tot ce i s-ar putea întâmpla în viață și după aceasta. viața, se dovedește a fi mai fericită și mai solidă. Astfel, pentru fiecare persoană, fie că vrea sau nu, fie că este înclinat către asta sau nu, apare nevoia de a-și pune serios în fața sa aceste întrebări despre sensul și scopul vieții și, într-un fel sau altul, să le clarifice singur. fie prin eforturile propriei gândiri, fie cu lumina credinței – de a-și forma anumite convingeri religioase sau filozofice despre ele, dezvoltate independent

sau învățate de la alții – astfel încât aceste convingeri să dea un anumit sens și direcție vieții.

Să ne punem aceste întrebări direct și serios în fața noastră și să vedem ce răspunsuri sunt date, adică ce puncte de vedere asupra vieții sunt date unei persoane prin viața umană independentă și revelația divină.

Gândirea umană, așa cum am spus deja, încă de la început, chiar de la naștere, ca să spunem așa, s-a ocupat mult de această problemă, a venit cu mai multe

răspunsuri foarte variate. Aceste răspunsuri au devenit proprietatea umanității, iar gândirea umanității, în funcție de împrejurările vremii și de natura dezvoltării sale, în anumite momente dă preferință unuia sau altuia dintre ele. Aceste opinii se schimbă din când în când, capătă diferite forme și nuanțe în exprimarea și aplicarea lor, dar în esență rămân aceleași așa cum au apărut de mult în gândurile omenirii. Este la latitudinea fiecăruia să aleagă una dintre aceste puncte de vedere ca ghid pentru viață, sau să nu fie mulțumit de niciuna dintre ele.

11.

„Viața”, spuneau ei adesea, este plăcere, o sărbătoare veselă, o piață bogată, unde fiecare poate găsi ceea ce are nevoie. Nu este nevoie să cauți în ele scopuri mai înalte, îndepărtate și sens ascuns. Ea este un scop în sine, a se bucura de ea este sensul său direct și cel mai înalt. Folosește viața pe care o trăiești fără să te gândești la sensul ei - folosește prezentul fără să-ți faci griji pentru viitor. Grăbește-te să iei pentru tine cât mai multe plăceri cu putință la această sărbătoare a vieții.” Aceasta este o filozofie care ar trebui să fie deosebit de plăcută pentru mințile tinere, încă puțin familiarizate cu viața, inimile tinere puțin răcite de viață... Și de parcă în natura umană însăși ar exista o bază pentru o astfel de filozofie, simpatia pentru acest gen de viziune. pe viata. Unde are o persoană o dragoste atât de profundă, ineradicabilă și mai puternică pentru viață, dacă viața nu conține cel mai mare bine pentru o persoană? De ce toți oamenii, fără excepție, se poate spune, își fac scopul vieții în căutarea fericirii, reprezentată doar în diferite moduri de oameni, dacă fericirea nu este de fapt scopul vieții?

Dar unde este acest obiectiv? Unde este această fericire fără durere și suferință, pierderi și privațiuni, muncă obositoare și eșecuri, boală și moarte?... Există, a existat, de-a lungul a mii de ani, între milioane de oameni, măcar o persoană care ar putea spune despre însuși că a atins aceste obiective? A existat măcar o persoană care să știe măcar de la sine și să spună altora ce este fericirea și unde este și

cum să o găsească?... La început, totuși, fiecare om intră în viață cu veselie și speranță, parcă ar fi un festin vesel sau la o piață bogată. Dar viața însăși rupe și distruge acea idee strălucitoare despre ea, pe care toți oamenii și-ar dori și ar fi încântați să o aibă, dar care se dovedește a fi neconformă cu realitatea. Cine nu a experimentat decât bucurie în viață, cine a găsit în ea tot ceea ce a căutat și a dorit? Cine a experimentat măcar o bucurie pură și deplină în viață, fără niciun amestec de răceală sau amărăciune, care s-a considerat pe deplin mulțumit și fericit chiar și atunci când și-a îndeplinit dorințele și scopurile? Multe obstacole în atingerea fericirii, în satisfacerea dorințelor, apar unei persoane din exterior - în forțele opuse ale naturii, în circumstanțele ostile ale mediului, în lipsa și limitarea forței proprii; dar un obstacol și mai mare în atingerea fericirii este faptul că o persoană nu găsește fericirea nici măcar în satisfacerea dorințelor sale. O persoană găsește sursa nemulțumirii și a nemulțumirii, a setei, a melancoliei și a suferinței nu în exterior, ci în interiorul său. De multe ori ni se pare că nemulțumirea noastră depinde de faptul că nu avem asta și asta. Și probabil, dacă toate acestea s-ar fi întâmplat, nu am fi încetat să fim nemulțumiți. Dacă viața i-ar zâmbi unui om din toate părțile, dacă nu ar avea motive și pretexte exterioare pentru plângere și suferință, probabil că ar începe să-și inventeze subiectul și pretextul plângerii și suferinței. Așa se întâmplă de fapt. Asuprirea grea a nevoii extreme, travaliul sfâșietor, boli dureroase, durere -

Ce pierdere, umilință jignitoare și jenă scoate în mod natural din pieptul unei persoane un geamăt de plângere și suferință. Dar uneori vedem, dimpotrivă, că o înclinație morbidă către solicitări excesive și iritabilitate, către plângere, melancolie și suferință, se dezvoltă în oameni cu atât mai puternic, cu cât viața lor este mai mângâietoare, cu atât liniștea și mulțumirea lor cu munca grea sunt mai puțin indignate. și durere frici, eșecuri și încercări. Și așa se plâng și murmură toți oamenii din lume, se întristează și suferă mai mult sau mai puțin - mici și mari, săraci și bogați, nobili și ignoranți, bolnavi și sănătoși, jigniți și jignați, forțați și puternici, muncitori și leneși, nu așteaptă niciodată. și înțelepții... Deci, nu ar fi la fel de corect sau nedrept să numim viața, așa cum se numea uneori, închisoare sau spital, și nu o sărbătoare veselă, sau o piață bogată?...

Neînțelegerea eternă a vieții umane este că o persoană nu are un obiect complet definit pentru dorința sa de fericire. Dacă o persoană ar ști dinainte și cu certitudine în ce constă idealul fericirii umane, dacă toată lumea, cel puțin, ar ști care sunt limitele fericirii posibile pentru el personal, s-ar putea încorda toate puterile și ar fi gata să decidă asupra tuturor felurilor. de muncă și sacrificii pentru a-ți cădea sau a-ți găsi fericirea. Sau ar limita gama dorințelor și aspirațiilor astfel încât, fără să ceară prea mult și fără să-și irosească forțele pe de neatins, să caute doar ceea ce este potrivit și realizabil pentru el însuși. Dar adevărul este că omului i se oferă aspirații imense, iar limita nu este indicată și puterea de a le satisface este limitată. Mii de oameni se străduiesc pentru un singur

obiectiv, lucrează pentru el, se ciocnesc și se luptă pentru el. Mai mult de jumătate cad pe parcurs fără a atinge obiectivul. Puțini o reușesc, dar sunt complet mulțumiți, își găsesc împlinirea în dorințe? Nu:

(

ceea ce părea de jos a fi coroana fericirii se dovedește a fi doar un nou pas către ceva mai departe; și așa începe o nouă căutare, o nouă muncă și sacrificii, din ce în ce mai departe, fără oprire, până când puterea se epuizează și moartea pune sfârșitul tuturor... Și ideea Nu poate acest sfârșit de viață pentru oamenii care își pun plăcerea ca scop al vieții și nu știu nimic dincolo de ea și nu se așteaptă la asta? Dacă, de fapt, viața ar fi o schimbare neîncetată a plăcerilor, uitarea de sine a fericirii, simpla idee că totul trebuie să se termine, și se va sfârși curând, și nu se știe când, peste treizeci, zece ani, azi, mâine, poate, în mijlocul celei mai mari călduri a sărbătorii acestei vieți - această idee poate dizolva cu amărăciune otrava plăcerii vieții - o otravă cu atât mai amară și otrăvitoare, cu atât mai dulce și mai plăcută plăcerea însăși... .

„Viața este fericire, o sărbătoare fericită. Bucurați-vă de viață fără să vă gândiți la sensul ei. Bucurați-vă de prezent fără să vă faceți griji pentru viitor. Grăbește-te să iei pentru tine tot ce poți la această sărbătoare.” Această filozofie este plăcută de privit, dar este greu de crezut sinceritatea celui care a exprimat-o primul. Se pare că s-a exprimat nu din complezență, nu dintr-o răpire entuziastă a vieții, ci cu reticență în inimă, cu dorința de a îneca melancolia interioară și durerea, de a se înșela pe sine și pe ceilalți... „Viața este o veselie. sărbătoare”, pentru că ești foame și sete și alte lucruri. Nu există nici o satisfacție pentru foamea și setea ta decât ceea ce oferă această viață. Fie că este bine pentru tine sau nu, suficient sau insuficient, pentru propria ta mângâiere încearcă să-ți imaginezi ca pe un ospăț luxos, vesel, din belșug - pentru că nu vei primi nimic altceva care să-ți potolească foamea și setea... „Grăbește-te să ia asta pentru tine.” Sărbătorește-te cu tot ce poți”, pentru că este slab și aglomerat, nu este puțin pregătit și sunt mulți care își doresc asta, fiecare plăcere trebuie dobândită prin muncă grea, pentru fiecare dar cu care trebuie să lupți

pentru viață și moarte. „Prinde plăceri”, pentru că sunt foarte fragile și trecătoare. „Folosește viața fără să te gândești la sensul ei”, pentru că dacă începi să gândești serios, viața își va pierde valoarea și farmecul pentru tine. „Bucurați-vă de prezent, fără să vă amintiți trecutul și fără să vă faceți griji pentru viitor”, pentru că trecutul a trecut pentru tine, lăsând puține amintiri plăcute, iar viitorul nu este în mâinile tale. Acesta este sensul teoretic al acestei filozofii. Și care este sensul moral al ei? - „Trăiește în timp ce trăiești”.

Toate creaturile mute, nerezonabile ar avea dreptul să raționeze în acest fel, dacă ar putea raționa. „Folosește viața fără să te gândești la sensul ei, folosește prezentul fără să-ți faci griji în privința viitorului.” Dar va fi aceasta în conformitate cu cerințele și demnitatea morală a naturii mele conștiente, raționale, căutând sensul și raționalitatea în orice?... „Grăbește-te? a te ocupa de sărbătoarea vieții este tot ce poți.” Și dacă pentru aceasta este necesar să smulgem binecuvântările vieții de la alții care urmăresc fericirea?... Căci, indiferent ce spun ei despre armonia intereselor personale cu generalul, binele personal cu generalul, experiența ne mărturisește. că, în condițiile de viață cunoscute nouă, se dovedește a fi între ele uneori o contradicție ireconciliabilă – este inevitabil ca o persoană fie să-și sacrifice bunăstarea personală, fie să o construiască pe insulta, privarea și jena altții?... Dacă, pentru a-mi asigura mai bine propria mulțumire și liniște sufletească, trebuie să fiu surd și insensibil la plângeri și la suferința a mii de oameni? Dacă alții, în numele aceluiași principiu, mă tratează exact la fel? Cu greu ar fi un sărbător vesel când cei adunați la această sărbătoare ar fi gata, ca niște animale sălbatice, să se chinuiască unii pe alții pentru fiecare mâna pe care o vor face pentru propria lor plăcere. Nu, nu avem nevoie de această filozofie a animalelor; Vă dorim mai rezonabil!....

-ΐβ-

eu.

„Viața, spun ei, este împlinirea celui mai înalt scop uman. Viața este realizarea celor mai înalte idealuri ale adevărului, bunătății, frumuseții, adevărului, dragostei.” - Aceasta este o viziune care este mai în concordanță cu demnitatea naturii umane, pe care ar fi plăcut să o împărtășim tuturor oamenilor rezonabili și nobili. Și în natura umană există o bază pentru o astfel de viziune. Adânc încorporate în esența naturii umane sunt aspirațiile pentru idealurile de adevăr, bunătate, frumusețe, adevăr și iubire. Și oricât de jos s-ar încadra natura umană, oricât de crudă, nedezvoltată, distorsionată ar fi ea, aspirațiile pentru aceste idealuri rămân ineradicabile și de nestins în ea. Nu există persoană atât de grosolană și nedezvoltată, atât de rea și răsfățată, care ar prefera în mod conștient și fără motive personale speciale minciuna adevărului, răul binelui, urâțenia frumuseții, nedreptatea dreptății, vrăjmășia păcii și dragostei...

Deci. - Dar ideea nu este că avem aspirații pentru adevăr, bunătate, frumusețe, adevăr, iubire - dar vedem implementarea acestor idealuri în viață, le îndeplinim noi înșine cerințele? Arată-ne, din nenumăratele vieți omenești, măcar o astfel de viață - viața unui mare înțelept și erou al virtuții, care ar fi o expresie strălucitoare a celor mai înalte idealuri fără pată sau reproș, pentru ca noi, cel puțin de departe, poate să-l admire și să se închine în fața ei într-o bucurie reverentă pentru demnitatea naturii umane. Găsiți cel puțin o astfel de societate umană în care adevărul, virtutea, dreptatea, pacea și iubirea să domnească senin, astfel încât toate și celelalte societăți umane să fie neliniștite, epuizate și adesea să cadă în eforturi inutile de a se apropia de acest ideal.

stare, ar putea avea o mostră pentru ei înșiși. Demonstrează-ne, cel puțin, că viața umanității în întregime realizează aceste idealuri. Nu și nu! Fiecare suflet uman se străduiește pentru cele mai înalte idealuri de adevăr, virtute, dreptate, dragoste, frumusețe - și nenumărați oameni, societăți umane întregi, nenumărate rânduri de generații - și întreaga umanitate de-a lungul întregii sale istorii se dovedește a fi neputincioasă să realizeze aceste aspirații. Iată o altă mare neînțelegere și contradicție a vieții! Viața reprezintă profanarea și denaturarea acelor idealuri cele mai înalte care sunt prezentate de la sine ca fiind cea mai înaltă decorare și raționalitate... Adevărul? Ce este în sine, nimeni nu a spus încă, deși mulți și-au încordat toată puterea minții lor puternice pentru a rezolva această întrebare; iar grăunțele individuale de adevăr ajung la omenire prin eforturi lungi și chiar mai rău - prin greșeli și concepții greșite - devin proprietatea umanității după o luptă grea cu ignoranța și prejudecățile - uneori par a fi complet pierdute, pierzând în întuneric fără cunoștințe și prejudecăți. . Virtute! – Mulți oameni (și bineînțeles nu fără motiv) nu cred în virtutea pură, perfectă, ideală și, lângă fiecare manifestare particulară a binelui, chiar dacă nu este ideal pur și perfect, întâlnim pretutindeni manifestări pozitive ale răului: înclinații rele și motive întunecate, slăbiciuni și hobby-uri, vicii și crime umbrite puritatea virtuții în viață. Măsuri preventive și punitive ale educației și administrației publice, care sunt considerate necesare pentru a proteja unii membri ai societății de necinstea și violența altora și care fac obiectul unei atenții deosebite în cele mai bine ordonate societăți umane - toie, închisori, schele, instanțele penale, sau așa sunt instituții pe care societățile, având în vedere arbitrariul incontrolabil al pasiunilor umane, consideră că este necesar să le permită și vor aranja să le dea măcar câteva

oarecare ordine și rezultatul legalizat al mișcării pasiunilor inferioare - acestea sunt o dovadă tristă a stării imperfecte a moralității în rasa umană !... Frumusețea! - Poate fi mult în natură și viața umană - dar, sau reflectările ei sunt pretutindeni distorsionate și întunecate de urâțenia larg răspândită pe care o mănânc, sau simțul frumosului din noi înșine a devenit prea amortizat și aspru - doar bucuria de frumos are un sens mult nesemnificativ în viața umană - predominant plăcere pură, morală și altruistă, care nu irită orice motive meschine ale egoismului nostru sau instinctele crude ale naturii senzuale... Dreptate! – Întotdeauna și peste tot în societățile umane, s-au auzit și se aud plângeri despre nedreptate, care denaturează relațiile personale, familiale și sociale ale oamenilor, corodează. puterea societăților umane, suprimă drepturile cele mai sacre ale indivizilor umani. - Și această nedreptate este atât de profundă încât toate eforturile intense de a o eradica rămân neputincioase - și este atât de familiară oamenilor încât ei, în cea mai mare parte, au

obiceiul de a eradica nedreptatea cu noi nedreptăți... Iubire sfântă! - Cui nu-i place și nu-i iubește numele? Între timp, peste tot, în loc de iubire, vedem dominația egoismului, care constituie principalul izvor al gândurilor și acțiunilor umane, otrăvind și întunecând cele mai înalte aspirații ale naturii umane și perversând relațiile reciproce dintre oameni - personal, familial și social - ego-ul. ismului, care servește drept sursă a oricărei invidii, urii și răutății, a tot felul de fapte nefericite și crime întunecate, care în societățile umane, în loc de pace și liniște, aprinde și susține ostilitatea și dușmănia, care se rezolvă adesea prin faptul că fratele se răzvrătește împotriva fratelui, națiune împotriva neamului și împărăție împotriva împărăției. Și cu greu trec prin istoria de secole a omenirii

cel puțin un an, cel puțin o lună, aproape o zi, când sângele uman nu ar fi vărsat de o mână umană!... Acestea sunt idealurile vieții umane. - și iată realitatea ei!... Se poate numi viața realizarea celor mai înalte idealuri de adevăr, bunătate, frumos, dreptate, iubire!...

Ar fi zadarnic ca cineva să spună că adevărul și minciuna, binele și răul, frumusețea și urâțenia, adevărul și neadevărul sunt concepte relative, că numai în viziunea personală limitată a omului apar multe erori și rele, urâțenie și neadevăruri. , dar în esență viața umanității, așa cum o înțelege o viziune mai largă, iar eroarea în sine este necesară pentru dezvoltarea adevărului, răul contribuie la puterea binelui, urâțenia servește frumuseții, neadevărul servește adevărului, ura dragostei - și minciuna, răul. , urâțenia, nedreptatea, vrăjmășia nu sunt opusele directe ale adevărului, bunătății, frumuseții, adevărului, dragostei, ci doar manifestări negative, ca să spunem așa, cealaltă față a aceluiași adevăr, iubire, frumusețe, bunătate, adevăr... Nu , o minte veridică și o inimă cinstită nu pot fi descurajate de faptul că eroarea și minciunile sunt de-a dreptul ireconciliabile, opusul adevărului că binele nu poate fi sursa răului, iar răul nu poate fi sursa binelui, că între iubire și ură, frumusețe și urâțenie, adevăr și neadevăr, nu există nimic în comun, nimic între ele. O minte veridică și o inimă cinstită refuză să numească întunericul lumină și lumină întuneric, negru alb și alb negru, amar dulce și dulce amar... Degeaba spun că uneori răul, urâțenia, minciuna, ura, nedreptatea, deși fenomenele în sine sunt de netăgăduit întunecate, necesare și chiar aparent utile în viață, pentru ca imaginea frumosului să fie mai bine umbrită între urâțenia din jur, pentru ca adevărul să strălucească mai tare printre neadevăruri, pentru ca adevărul și binele să fie întărite prin lupta împotriva ignoranței. și răul. Nu, inima umană simte că aceasta este o înșelăciune sofisticată.

Imaginea frumuseții este întotdeauna frumoasă în sine și strălucește și mai tare când nu este umbrită de urâțenie; adevărul și dragostea sunt sfinte și valoroase în sine, chiar dacă nu există deloc neadevăr sau

vrăjmășie; bunătatea în viață ar fi din ce în ce mai deplină și mai puternică dacă puterea ei nu ar fi paralizată constant de lupta împotriva răului; nu este nevoie să ajungem la adevăr prin greșeli și concepții greșite - calea normală și logică către dezvoltarea adevărului este trecerea de la adevăr la adevăr, și nu de la adevăr la eroare, și din nou de la eroare la jumătate de adevăr etc. în general, nu există nicio îndoială că viața umană a fost. Ar fi mai curată, mai strălucitoare, mai frumoasă, mai rezonabilă, dacă nu ar fi toate aceste opuse întunecate la idealurile ei - amăgire, răutate, urâțenie. minciuni, ura.

De asemenea, în zadar ne consolează cu faptul că, deși există o mulțime de minciuni, imoralitate, urâțenie, nedreptate, răutate în viața umană, totuși în ea adevărul prevalează întotdeauna asupra ignoranței și răului, virtutea triumfă, iar imoralitatea este pedepsită. , adevărul alungă neadevărul, dragostea și frumusețea sunt prețuite mai presus de ură și urâțenie. Aceasta este încă puțină consolare pentru o persoană că în viața lui există mai puține fenomene întunecate decât cele luminoase - nu, de ce mai există când idealul vieții cere să nu existe deloc? Și este încă adevărat că în viață adevărul, bunătatea și puterea morală au întâietate asupra erorii, ignoranței și forței fizice brute? Nu vedem în viață, aproape la fiecare pas, cum forța fizică brută comandă și batjocorește puterea morală, mintea se pleacă în fața ignoranței, întunericul prejudecăților și erorilor alungă adevărul de la lumină - umilește și persecută, ucide în închisori, arde frica, își răstignește vestitorii pe cruci. „Virtutea triumfă și viciul este pedepsit”, atunci când este aplicată vieții reale, această expresie are un sens atât de nedefinit încât

Nu fără motiv ea a devenit subiect de ironie între oameni. Căci fiecare fericit despot ignorant și imoral este gata cu această frază să-l zdrobească sarcastic pe bietul înțelept, asupritul campion al virtuții, pentru a-i jefui ultima lui comoară - credința în adevăr și virtute. Căci în neamul omenesc, cu toată grija ei pentru acest subiect, nu există o poliție atât de înțeleaptă, nici un tribunal atât de desăvârșit, nu există asemenea măsuri de pedeapsă și răsplată care să corespundă exact vinovăției și meritului, astfel încât fiecare viciu să fie demascat și pedepsit în consecință. tocmai gradul depravării sale și fiecare virtute era prețuită și răsplătită după înălțimea ei. Doar manifestările exterioare și cele mai extreme ale răului sunt supuse dreptății umane și însăși sursa ei este corupția internă a minții, conștiinței și inimii și mii și milioane de manifestări mici de imoralitate, care, poate, sunt mai mari decât cele mai mari. , adică remarcabile de la nivel moral general și, prin urmare, crimele rare care infectează atmosfera morală a societății rămân evazive și inviolabile pentru justiția umană. Și de aceea în viață se întâmplă adesea ca cei care persecută, condamnă și pedepsesc viciul să fie mai răutăcioși decât cei condamnați și pedepsiți. Infractorii mici, neexperimentați și neputincioși sunt pedepsiți, lipsiți de drepturile omului inutile, expulzați din societatea umană pentru o încercare nereușită de a încălca legea socială - iar răufăcătorii mari, puternici și inveterati se bucură de respect și afecțiune, râd de lege și de

conștiință, trăiesc și mor în fericire și mulțumire pentru bunăstarea a mii de oameni. „Adevărul este mai puternic decât minciuna”, spun înțelepții. Dar aici se exprimă o credință mai înaltă în adevăr decât o observare exactă a stării sale actuale în lume. Simț uman simplu, general, care își trage concluziile din observația directă -

ca să zic așa, atingerea faptelor vieții - spune, dimpotrivă, că este rău să trăiești cu adevărul între oameni, pentru că adevărul doare ochii tuturor și de aceea nu le place adevărul, și asta este de ce au bătut adevărul - și de aceea adevărul a zburat de mult de pe pământ în cer și nu are rost să căutăm adevărul în lume...

Sau, în sfârșit, un înțelept cinstit și virtuos ar trebui să se consoleze cu faptul că, deși nu va putea vedea triumful adevărului asupra erorii, binele asupra răului în scurta sa viață, că, deși va trebui să sufere mult pentru el. iubirea de adevăr și bunătate, ulterior, la urma urmei, adevărul și bunătatea își vor lua plăcerea, iar recunoștința, gloria și nemurirea în posteritate așteaptă fiecare campion al adevărului și virtuții, adevărului și dragostei? Așadar, vedem cu adevărat în istoria omenirii multe exemple ale faptului că adevărul, asuprit și disprețuit de câteva secole, în secolele următoare triumfă în biruință asupra minciunii și a amăgirii, acel bine, semănat cu modestie în orice -sau un colț necunoscut al pământului. , după zeci și sute de ani crește și aduce nenumărate beneficii țări întregi, că ordinele și relațiile nedrepte ale oamenilor din societățile umane, cu toate beneficiile lor pentru interesele puterii, lasă, încetul cu încetul, loc ordinelor și relațiilor care sunt mai mult uman și corect. În acest sens, istoria omenirii poate oferi o oarecare consolare inimii care tânjește după idealul adevărului și al bunătății. Dar este suficientă această consolare pentru un suflet care suferă conform idealului? Nu; Cu toată dorința mea, nu pot să mă consolez complet și să mă liniștesc cu gândul că adevărul pe care l-am obținut, binele pe care l-am semănat, dreptatea pe care am căutat-o le va aduce într-o zi folosul și va învinge ignoranța, imoralitatea și nedreptatea. Iubesc atât de mult acest adevăr, virtute și dreptate, urăsc atât de mult minciunile, imoralitatea și neadevărul încât mi-aș dori (și nimeni nu-mi poate smulge această dorință, căci este sfântă, pentru...

în mod corespunzător și în concordanță cu binele umanității), aș dori, cât mai curând posibil, acum, să văd triumful complet al primului și eradicarea decisivă a celui din urmă. Idealurile mele vor deveni într-o zi realitate; dar atunci nu voi mai exista; iar pentru cei care văd implementarea lor, nu vor mai fi idealuri – vor fi chinuiți și chinuiți de idealurile lor, așa cum mă chinuiesc și mă chinuiesc acum ai mei. Idealurile mele – adevărul și dreptatea pe care le caut – vor deveni într-o zi realitate, dar suferința pe care o înduram pentru ele și după mine va fi îndurată de alți admiratori ai acestor idealuri, încă nu încetează să fie suferință. Fructele suferinței noastre vor fi folosite

de cei pentru care ceea ce suferim nu va avea aceeași valoare ca și pentru noi. Ce fel de contradicție este aceasta, ce este această nouă nedreptate, aparent, în cea mai înaltă justiție a vieții? „Recunoștință, glorie, nemurire în posteritate!” Cât de tare și cât de sărac în conținut – cuvinte jalnice, ironice în sens! Nerecunoștință și dizgrație în timpul vieții, recunoștință și glorie după moarte!... Nemurirea când nu mai există deloc viață... Ce bine îi face unui martir al adevărului și unui erou al virtuții dacă urmașii chinuitorilor și ucigașilor săi să ridice un monument în locul în care strămoșii lor l-au torturat? Ce arată aceste monumente? Crima și dizgrația generațiilor anterioare sau faptul că descendenții generației prezente se vor pleca într-o zi în fața celui care acum este supus reproșului și persecuției? La ce va folosi un martir al adevărului și un erou al virtuții dacă numele lui este vreodată pronunțat cu respect și simpatie de oamenii gânditori și devine unul dintre cuvintele zgomotoase care împodobesc discursuri fără sens și nici măcar nu-l va putea auzi, foarte cenușă va fi necunoscut unde? ,.

Și este adevărat că fiecare campion și martir al adevărului, virtuții și dreptății așteaptă nemurirea și gloria în urmași? Judecata posterității, judecata istoriei

de fapt, nu este mai perspicace și mai imparțială decât curtea umană obișnuită – curtea contemporanilor. Aceeași față de acceptare, aceeași pasiune pentru putere, noblețe, autoritate. Istoria, înregistrând un caz de mare profil pe paginile sale, își va aminti și va nota două sau trei nume nobile - numele unor oameni care au avut ocazia fericită de a sta în fruntea cazului; iar mii de alți muncitori, cărora, poate, afacerea le datorează în principal direcția și succesul, cărora nu le-a păsat de faptele zgomotoase, dar în tăcere au lucrat cinstit toată viața pentru binele umanității, rămân necunoscute. Aceasta este o masă căreia nu ar trebui să-i acordați atenție! Și de unde își obține informațiile acest decident al dreptății și nedreptății umane – istoria – și pe ce își bazează judecățile acest decident al justiției și nedreptății umane? Doi, trei leneși, uneori puțin înțelegând problema, alteori cronicari părtinitori vor scrie ceea ce li se pare fapte remarcabile ale timpului lor - de atunci câteva fragmente de viață vor rămâne ca amintire pentru vremurile următoare. Oricât de perfecte și de exacte ar fi metodele de cercetare istorică, ea nu poate garanta în niciun fel că redă complet exact și corect sensul și meritul unei epoci cunoscute și figurile ei mai mult sau mai puțin remarcabile... Deci, nu există satisfacție pentru aspirațiile ideale ale omului nici în prezent, nici în viitor... Nu avem nevoie de iluzii roz și consolari sofisticate. Mai bine este adevărul amar, dar simplu, decât ascuns și pictat peste înșelăciune. Viața nu este realizarea idealurilor de bunătate, adevăr și dreptate, la fel cum nu este realizarea idealului de fericire. Așa este, trebuie să lăsăm în urmă idealuri strălucitoare și cerințe ridicate și să căutăm o explicație mai directă, deși mai aspră, mai rigidă a sensului vieții...

IY.

"Așa spun ei. Viața personală a unei persoane nu satisface cerințele ideale de fericire, bunătate, adevăr, frumusețe, dreptate etc. Dar aceste idealuri sunt destinate să fie realizate pe tot parcursul vieții omenirii; împlinirea lor ar trebui să fie coroana istoriei omenirii. Și după iskan lung și ezitare, după lucrările mormânte, întărirea tensionată și victimele, o persoană va ajunge în sfârșit la idealurile sale, își va găsi o fericire, recunoaște adevărul perfect bun și perfect, stabilește omniprezentul dreptății, se va bucura de Mir și frumuseţe; și atunci nu va exista nenorocire și rău, eroare și urâțenie, ură și neadevăr în omenire. Până atunci, viața umană este o muncă constantă pentru atingerea acestor idealuri și fiecare secol, fiecare națiune, fiecare generație, fiecare individ își are propriul scop, contribuie cu partea sa la acest tezaur de mare muncă umană universală. Lucrarea continuă non-stop; indivizii trăiesc și mor, generațiile se schimbă, națiunile dispar, secolele trec; dar în fiecare secol, fiecare națiune își transferă munca succesorului său pentru continuare, iar aceasta în următorul. Și nicio forță ostilă nu poate opri această mișcare - acest progres; ignoranța, neadevărul și răul opresc în mod constant și încearcă să distrugă puterea adevărului și a bunătății, dar nici măcar un sâmbure de adevăr, nici măcar o sămânță de bine nu va fi risipită în această muncă și luptă constantă. Fiecare gând bun, fiecare lucrare cinstită aduce propriul beneficiu, are propria sa semnificație în atingerea scopului umanității. Creșterea constantă a tezaurului de cunoștințe și muncă, în continuă mișcare înainte, umanitatea se apropie din ce în ce mai mult de scopul său - de idealul său și, în sfârșit, îl va atinge.

o privire care pare a fi mai aproape de o înțelegere corectă a vieții, și care arată unei persoane scopul direct al existenței sale, o privire care nu seduce o persoană cu idealuri de neatins și nu îi ia sensul și bucuria vieții sale. .. Dar această viziune explică și satisface pe deplin nevoile și cerințele sufletului uman?

Viața este muncă constantă, progres continuu, mișcare non-stop.” Dar toată munca are valoare numai atunci când scopul muncii este cunoscut, sensul muncii este recunoscut; Orice muncă necesită pace și este îmbogățită cu recompensă și plăcere. Orice mișcare are sens atunci când scopul și direcția corectă de mișcare sunt cunoscute. Scopul și sensul vieții unei persoane – viața umanității – sunt atât de clare pentru oameni încât oferă un anumit sens, direcție și plăcere muncii vieții? Dacă ar fi așa, nu ar fi nevoie să vorbim despre scopul și sensul vieții, nu ar fi nevoie ca omenirea să se gândească și să se îngrijoreze timp de secole, să ajungă la îndoială și disperare asupra soluției acestei probleme... Dar așa să fie: această muncă neobosită, această mișcare continuă are loc pentru ca umanitatea să ajungă în sfârșit la destinație, să ajungă la idealul ei - găsește adevărul, bunătatea, dreptatea, pacea, fericirea... Adică ce fel de umanitate? Nu cunoaștem umanitatea ca ființă vie. Cunoaștem oameni vii, cunoaștem

generațiile care le alcătuiesc, popoare etc. Să traducem fraza într-un limbaj mai direct: „nenumărate milioane de indivizi, rânduri de generații și popoare muncesc și se mișcă, trăiesc și mor, se înșală și suferi pentru ca ceva să apară în sfârșit.” „în rasa umană există o generație ideală de oameni – rezonabili, perfecti din punct de vedere moral și fericiți, care nu cunosc nicio eroare, nici viciu, nici nenorocire.” Este acesta sensul și scopul vieții umane? Dar într-adevăr, nenumărate milioane de indivizi și rânduri de generații trebuie să trăiască, să muncească și să reziste doar pentru ca mai târziu

a fost bine? Într-adevăr, viața, aspirațiile și ostenelile nenumăratelor generații ar trebui să meargă doar spre întemeierea sau fertilizarea solului pentru viața și fericirea altor generații?

Și este adevărat că munca vieții noastre își va aduce beneficiile omenirii – că în progresul uman universal nu se irosește nici măcar un sâmbure de adevăr, nici măcar o sămânță de bunătate, nici un gând rezonabil, nici măcar o lucrare cinstită? Chiar istoria omenirii nu prezintă exemple contrare acestui lucru? În prezent suntem mândri de cunoștințele noastre, lucrările noastre, succesele noastre - civilizația noastră - credem că cunoștințele și lucrările epocii noastre vor aduce beneficii enorme progresului omenirii. Și înaintea noastră au trăit oameni, generații și neamuri (din timpuri imemoriale în istoria omenirii, Dumnezeu știe câți dintre ei au trăit), care au căutat și adevărul, binele și fericirea, au gândit, au lucrat și au avut, poate, succese foarte semnificative în cunoștințe și muncă. Fragmentele de viață împrăștiate și pe jumătate șterse mărturisesc strălucita civilizație care a înflorit cândva pe malurile binecuvântatului Nil, în văile Gangelui și Eufratului, în țările Mexic și Peru. Și acum monumentele acestei civilizații rămân doar câteva fragmente de viață jalnice, împrăștiate, dărăpănate, câteva cuvinte și indicii într-un manuscris antic pe jumătate degradat, câteva povești distorsionate din legendele populare. Cine știe, poate la fel se va întâmpla și cu civilizația noastră, de care suntem atât de mândri? Poate că Europa strălucitoare, bogată, civilizată, puternică, populată, încrezătoare în sine de astăzi va reprezenta într-o zi o stepă plictisitoare, fără viață, asemănătoare cu ceea ce reprezintă acum Asia Centrală și Africa interioară? Poate că va mai rămâne la fel de mult din orașele bogate și strălucitoare de astăzi, clocotite de viață și plăcere, cât au rămas până în timpul Babilonului și al Ninivei antice,

Memphis și Teba, Herculaneum și Pompei, Sodoma și Gomora... Degeaba spun alți înțelepți încrezători în sine ai timpului prezent că, cu o cunoaștere reală a forțelor naturii, cu direcția actuală a civilizației, acest lucru nu poate fi. . O minte neamăgită de parțialitate înțelege că civilizația actuală, cu toată dezvoltarea ei, nu numai că nu poate proteja omenirea de orice răsturnări fizice bruște, dar nici măcar probabil nu o poate proteja de forța zdrobitoare

a oricărui nou Attilas, Genghis Khans și Temerlanes. Deci, generațiile se sting, popoarele dispar de pe fața pământului, civilizații întregi pier – și cine poate garanta că reușesc să transmită generațiilor, popoarelor și civilizațiilor succesive toate comorile de cunoaștere pe care le-au dezvoltat și acumulat? ? Nu arată uneori descoperirile întâmplătoare ale științei istorice că popoarele antice cunoșteau astfel de cunoștințe și arte care în secolele de mai târziu par să fie redescoperite prin considerații, eforturi și sacrificii îndelungate? Există vreun motiv să presupunem că popoarele antice cunoșteau și unele cunoștințe care rămân încă necunoscute lumii civilizate moderne? Omenirea a pierdut pentru totdeauna cheia pentru ei și va trebui să cheltuiască din nou energie pentru a inventa ceea ce era cunoscut cu mult timp în urmă. Nu se va întâmpla același lucru cu cunoștințele și lucrările noastre - nu se vor risipi majoritatea dintre ele pentru secolele și popoarele care urmează? Ce semnificație vor avea, într-un asemenea caz, cunoștințele și lucrările noastre, viața și întreaga istorie?... În alt loc, cu mâini deștepte și grijulii, timp de secole întregi s-au adunat comori de cunoaștere și muncă în folosul secolelor următoare. - și într-un timp foarte scurt au fost distruși cu forța zdrobitoare a naturii sau cu arbitrariul sălbatic al ignoranței umane. Acesta este progres istoric! Este posibil să ai încredere necondiționată în el, să te bazezi pe puterea lui de neclintit? Se poate spune că nu există nici măcar un bob de

de adevăr, nici o sămânță de bunătate, nici un singur gând rațional, nici o singură lucrare cinstită nu este irosită?...

Este posibil să spunem, cel puțin, că omenirea în ansamblu, în ciuda fenomenelor și revoluțiilor speciale, excepționale, nefericite, anormale care au loc în viața fiecărei țări și popoare, continuă să avanseze constant și că această mișcare nu este Nu îl pot opri forțele distructive ale naturii, nicio manifestare dezastruoasă a propriei tiranie a omului? Cum pot spune? Unii oameni văd progresul vieții umane în sensul unei mișcări constante înainte, alții în sensul unei oscilații sub formă de undă înainte și înapoi, iar alții văd această mișcare sub forma unei roți care se învârte, în permanență înainte, dar la in acelasi timp revenind la vechea cale? Cine are mai mult dreptate? Fiecare viziune poate găsi o bază pentru sine în faptele reale ale istoriei umane. Timpul nostru este mai înclinat spre ideea că viața umanității merge constant înainte. Nu oferă istoria multe astfel de exemple că în viața unui popor – în viața întregii omeniri, după o perioadă de prosperitate, urmează o perioadă de declin, iar după un secol de iluminare vine un secol de ignoranță? Într-o altă epocă, viața umanității sau a unui popor cunoscut ia o direcție benefică și utilă pentru vremurile următoare, în timp ce în alta, atât de mult rău și greșeli sunt semănate și făcute, încât secolele următoare abia reușesc să corecteze aceste greșeli și rele. . Nu aparține în anumite privințe? și direcțiile vieții și epoca noastră către astfel de ere? Multe lucruri pe care le considerăm adevărate și bune nu se vor dovedi a fi minciuni și rele pentru vremurile ulterioare? Fiecare epocă consideră că gândul ei este un adevăr neîndoielnic, fapta ei o faptă bună, dar nu

este întotdeauna cazul în realitate. În cele din urmă, istoria omenirii nu oferă temeiuri pentru ideea că fiecare fenomen

Aceasta, aparent reapărând în viața umanității, în esență se dovedește a fi o repetare a ceea ce sa întâmplat și a trecut deja. Și viața umanității se învârte ca într-un fel de cerc fermecat, repetând periodic aceleași hobby-uri și greșeli, iar omenirea însăși nu pare să fie conștientă de acest lucru și nu are puterea să iasă din acest cerc fermecat. De fapt, este ciudat să vedem cum un alt înțelept cel mai inovator, anunțând lumii întregi că a descoperit un nou mare adevăr, a înțeles secretul vieții, începe să repete ceea ce a fost recunoscut drept adevăr cu mult timp în urmă și apoi s-a întors. a fost o minciună și apoi din nou a fost acceptată și din nou respinsă. Între timp, acesta este exact ceea ce se întâmplă în realitate: unii dintre înțelepții secolului nostru al XIX-lea educați au trecut drept adevăr nou și mare, nu numai ceea ce a fost spus de înțelepții greci antici, ci și ceea ce a fost exprimat în eclipsa rațiunii de brahmanii indieni. , admiratori ai lui Buddha, sau chiar niște sălbatici care nu știu nimic mai presus de instinctele lor animale. Este ciudat pentru noi să vedem, la fel ca în timpul nostru de direcție științifică, socială, politică, ei se văd unul pe altul exact în aceeași ordine, pe care o aveau unul după altul și în cele foarte vechi, și în cel mai aproape de noi. ori. Ή în vremurile noastre, materialismul extrem este urmat de cel mai pompos idealism transcendental, iar apoi din nou același materialism, deși sub o nouă denumire, în care lipsesc mai multe litere ale vechiului nume (realism); - tulburările anarhiei și ale arbitrarului aduc asupra lor presiunea despotismului – iar despotismul provoacă din nou anarhie și arbitrar împotriva propriei persoane. Și asta se întâmplă întotdeauna; și oricât de rău a suferit omenirea din cauza hobby-urilor și greșelilor sale unilaterale, ea continuă să repete aceleași unilateralități și greșeli. Este ciudat pentru noi să vedem cum sunt cele mai noi forme ale noastre sociale

iar viața politică se dovedește a fi asemănătoare cu cele mai vechi forme; și totuși așa este de fapt, iar cele mai noi parlamente, diete, congrese și constituții, instanțele orale, publice și judecătorești au modele pentru sine în cea mai profundă antichitate. Deci, se pare că observația anticului înțelept este justificată că nu este nimic nou sub soare - și ceea ce este acum, a fost înainte și va fi în viitor.

Și ce se va întâmpla, unde se va opri acest ciclu al vieții? Despre ce este toată această mișcare? Este posibil să credem că progresul vieții umane va duce într-adevăr umanitatea în cele din urmă la idealul ei, că într-o zi va exista o generație umană stăpânită pe deplin de adevăr, perfectă din punct de vedere moral și fericit, că într-o zi va exista o viață fără minciuni și urâțenie? , răul și vrăjmășia, nemulțumirea și durerea, amăgirile rațiunii și lupta patimilor, viciilor și crimelor? În zilele noastre, multor oameni le place să se consoleze cu această

credință că într-o zi va veni această epocă de aur, acest paradis pe pământ, acest ideal în viața umană. Dar aceasta este, în adevăr, doar o credință care vine din nevoia sufletului de a se consola cumva și de a-și înțelege viața, dar nu are fundații solide pentru sine în rațiune și în experiența vieții. De fapt, este greu de crezut că idealul vieții umane ar deveni vreodată realitate , fără revoluții deosebite extraordinare în condițiile vieții înseși. Este greu de imaginat că o persoană și-ar găsi vreodată idealul - idealul adevărului și virtuții, al iubirii și al fericirii, să-și găsească și să se calmeze, fără a înceta să fie o persoană așa cum o cunoaștem noi - fără o revoluție extraordinară specială în însăși natura sa. . Știm că starea non-ideală a vieții umane depinde nu numai de obstacolele externe și de condițiile temporare de viață, ci mai ales de condițiile care se află în propria natură a unei persoane. Nu suntem pentru că principalul lucru

Astfel, suntem nemulțumiți că nu avem asta și asta; chiar dacă toate acestea ar exista, nu am înceta să fim nemulțumiți și nefericiți; dacă, după cum am spus deja, o persoană nu avea pretexte exterioare pentru nemulțumire și suferință, persoana însăși ar începe să-și inventeze obiectul și pretextul nemulțumirii și suferinței.

Nu este adevărat că se spune că o persoană este nemulțumită și nefericită pentru că viața lui nu este bună, dar atunci când devine bună, omul va fi complet mulțumit și fericit. Dar adevărul este că ceea ce își dorește de fapt o persoană nu este ca el să se simtă bine (când o persoană se simte bine și se poate simți necondiționat - nimeni nu a definit acest lucru și nu poate determina acest lucru) - de fapt își dorește întotdeauna să fie mai bine - și asta este mai bun decât finalul nu și, prin urmare, nu există limite pentru aspirația umană, nemulțumirea și nemulțumirea. Nu ne simțim îndepărtați de idealul adevărului pentru că știm încă prea puțin, nu am studiat totul, dar când vom studia, atunci vom poseda adevărul complet și totul ne va fi clar. Simțim că multe nu ne vor fi niciodată clare și, în plus, multe care constituie esența adevărului și a ființei, cea mai esențială întrebare a propriei noastre naturi și viață - că nu vom ști și studia niciodată totul, că zona de cunoașterea și ființa sunt nelimitate. Simțim că însuși organul nostru de cunoaștere este oarecum înghesuit și superficial; Peste tot, în fiecare domeniu al cunoașterii și al ființei, gândirea noastră întâlnește limite, în fața cărora se oprește, ca în fața unui zid indestructibil, vag conștient, însă, că acolo, dincolo de aceste limite, se află ceea ce constituie însăși baza, esența. a cunoașterii și a ființei... Cele mai fundamentale adevăruri, chiar primele fundamente ale oricărei cunoștințe rămân inaccesibile operațiunilor libere ale minții noastre — nu le putem afla, dovedi sau crede; și de aceea simțim că nu numai

Putem ști totul, dar nu putem cunoaște nimic complet ferm și temeinic; nu putem pune în evidență fundamentele de nezdruncinat, primare pentru

niciuna dintre cunoștințele noastre, dincolo de care nu ar mai fi nimic de întrebat, în fața cărora orice critică și îndoială s-ar opri. Mai mult, simțim că mintea noastră pare să fie într-un fel de stare dureroasă, ruptă - nu poate să-și îmbrățișeze pe deplin propriul conținut, nu poate trage concluzii complet exacte din ceea ce a învățat deja; înțelegând un lucru, el pierde din vedere celălalt; în timp ce își încordează capacitatea într-un domeniu, el devine incapabil în altul. Simțim că mintea se află într -un fel de discordie cu alte forțe ale sufletului: acolo unde gândirea abstractă se dezvoltă prea mult, acolo slăbește sentimentul viu și capacitatea activității practice și invers. Este ca și cum întregul suflet al unei persoane este într-o stare împrăștiată și ruptă. În cele din urmă vedem că mintea noastră are mult mai multă putere distructivă decât creativă: poate submina și submina orice adevăr, dar poate construi și întări destul de ferm – nici unul singur. În același mod, în zona morală a vieții umane, absența unui ideal, simțim, nu depinde de nicio circumstanță externă sau de condiții temporare, ci de starea naturii umane însăși. În zadar spunem că o persoană este răutăcioasă și rea pentru că a fost crescută prost și trăiește în condiții sociale proaste. Mai degrabă, trebuie spus că educația umană și condițiile vieții sociale au și vor avea neajunsuri tocmai pentru că sunt inventate și organizate de aceeași persoană imperfectă din punct de vedere moral, corupt. Este în zadar să spunem că viciile și crimele umane apar numai din ignoranță sau sărăcie. În primul rând, când va ști o persoană totul sau va fi complet mulțumit de ceea ce are? În al doilea rând, noi

Vedem din experiență că o creștere a bogăției, chiar și o creștere a cunoștințelor, nu este întotdeauna însoțită de o îmbunătățire a moralității în viața indivizilor și a întregii societăți umane.

Astfel, vedem și simțim că starea non-ideală a vieții umane depinde nu de circumstanțe externe, nu de condiții temporare, ci de starea cunoscută a naturii umane însăși. De aceea, oricât de mult se schimbă circumstanțele externe și condițiile temporare ale vieții, oricât de mult muncește și suferă o persoană pentru a-și realiza idealul, idealul rămâne încă departe de el, aproape la fel de mult ca înainte. Cunoașterea privată crește din ce în ce mai mult în umanitate; dar se apropie o persoană de idealul adevărului? Întrebările de bază ale vieții rămân pentru el aproape la fel de întunecate ca înainte - și fiecare descoperire privată în domeniul cunoașterii extinde și mai mult orizontul necunoscutului în fața unei persoane. Există din ce în ce mai multe mijloace de a satisface nevoile vieții, dar devine o persoană mai mulțumită și mai fericită? Pe măsură ce fondurile cresc, probabil că putem spune că și mai multe nevoi umane cresc și devin iritate. Sistemele educaționale și formele de viață socială și politică devin din ce în ce mai bune, mai umane și mai echitabile. Dar o persoană – strict vorbind – devine mai bună, mai morală, mai virtuoasă, mai iubitoare? Pasiunile rădăcină ale omului - mândria, invidia, ura, lăcomia, carnalitatea, lenea - sursa tuturor viciilor, conflictelor și crimelor din rasa umană, rămân în esență aceleași în toate epocile, în

toate triburile, în toate etapele de dezvoltare. a civilizaţiei. Civilizația le oferă o formă de exprimare mai rafinată; dar, în același timp, însăși otrava pasiunilor devine mai subtilă și otrăvitoare. Furia unei persoane dezvoltate este mai periculoasă decât furia unui sălbatic. Un răufăcător care acționează cu arme subtile

cuvinte și intrigi, uneori dăunează omenirii mai mult decât un hoț și ucigaș notoriu, care caută bunăstarea vecinului său direct cu o bâtă și un topor. Dezvoltarea vieții umane avansează atât în bine, cât și în rău; instrumentele și mijloacele pentru crearea bunăstării în rasa umană se înmulțesc și se îmbunătățesc și, în același timp, instrumentele și mijloacele de distrugere se înmulțesc și se îmbunătățesc - iar inventatorii și amelioratorii ambelor, aproape în egală măsură, folosesc titlul de figuri umane progres, binefăcători ai rasei umane. Rasa umană se dezvoltă și se îmbunătățește, iar viclenia, viclenia, cruzimea egoistă, neîncrederea reciprocă între oameni aproape * devin mai mult decât înainte - și crimele sunt comise și sângele este vărsat în rasa umană în cea mai luminată și umană noastră. Secolul al XIX-lea este cu greu mai puțin decât în vremurile cele mai sălbatice și cele mai aspre. Este cu adevărat posibil să credem că un astfel de progres va conduce vreodată cu adevărat umanitatea la scopul său final - la idealurile de adevăr, virtute, pace senină, mulțumire și fericire?

Nu; natura și viața umană, în ciuda tuturor dezvoltării și schimbărilor externe care au avut loc în ea, au rămas în esență aceleași în multe secole precedente - cu aceleași iluzii, pasiuni și nenorociri. Nu există niciun motiv să presupunem că natura va deveni vreodată diferită în secolele următoare, că va veni vreodată în viața umană o perioadă de o stare senină, ideală, fără greșeli și iluzii, eșecuri și aspirații nesatisfăcute, lupta pasiunilor și suferinței. , cu excepția cazului în care se întâmplă ceva o revoluție specială, extraordinară în viața umană, dacă nu există nicio schimbare în condițiile și starea ei cele mai fundamentale. Mai mult, suntem atât de obișnuiți cu starea și condițiile actuale ale naturii și ale vieții umane, încât nu ne putem imagina nimic altceva. suntem 3*

suntem atât de obișnuiți cu erorile și pasiunile noastre, cu aspirațiile și suferința nesatisfăcută, cu lupta și cu răul, încât acolo unde se termină toate acestea, după părerea noastră, trebuie să se termine viața. Starea de pace senină și de fericire, deținerea completă a adevărului, bunătății și frumuseții fără nici o incompletitudine, nemulțumire, aspirații nesatisfăcute, ezitări, pasiuni și lupte este fie complet de neimaginat pentru noi, fie ni se pare aproape o stare de un fel de imobilitate stagnare, stagnare și hibernare - amorțeală mortală sau stupoare animală. Acesta chiar ar trebui să fie sfârșitul tuturor? Este cu adevărat posibil ca, după toată această mișcare – după toate aceste ezitări și neliniște ale aspirațiilor și luptelor nesatisfăcute – viața umanității, ca și viața

unei persoane individuale, să se sfârșească cu moartea, iar după aceea nu va mai fi nimic – atât pentru persoana umana si pentru intreaga persoana?calitatea? Dar în acest caz, care este sensul, ce scop va avea viața umană în sensul restrâns și larg al cuvântului? Mișcare fără un scop rezonabil, străduință fără satisfacție, muncă fără sens și beneficiu, existență pentru distrugere.Unde sunt aceste idealuri de adevăr și virtute, pace și fericire, care cu o forță atât de irezistibilă atrag natura umană? Ce este această contradicție inexplicabilă, care este acest secret întunecat al vieții umane?...

V.

Poate chiar este așa? „Viața, spun ei, este o contradicție insolubilă, o luptă fără sfârșit, un mister inexplicabil." Dar acest răspuns nu este răspunsul. De ce am această dorință ineradicabilă de a rezolva această contradicție, de a explica acest mister? Ce este o contradicție

și misterul în sine? Le înțelegem doar în raport cu conștiința noastră. Ceea ce are o contradicție în sine, atunci, în conștiința noastră, nu poate exista. „Viața este o luptă", aceasta este și una dintre propunerile preferate ale timpului nostru, adesea aplicată nu numai vieții umane, ci și existenței a tot ceea ce există. „Lupta, spun ei, este peste tot. În natura neînsuflețită, un element se luptă cu altul, cel mai puternic prevalează asupra celui mai slab, iar aceasta este baza tuturor fenomenelor vieții. În lumea animalelor, o rasă este în permanentă război cu alta, cu cât mai puternică îl învinge pe cel mai slab, iar aceasta este viața și îmbunătățirea lumii animale. La fel este și în viața umanității: indivizii și triburile, aspirațiile și forțele se luptă între ele – cel mai puternic prevalează întotdeauna asupra celui mai slab, iar acesta este sensul, legea și progresul vieții omenirii." Dar din nou aici se pune inevitabil întrebarea: are această luptă un început și un sfârșit, sau este, în sensul său propriu, o luptă eternă, fără sfârșit? Dacă se termină undeva, viața însăși, a cărei esență este, va fi distrusă odată cu ea: dar, în acest caz, despre ce este toată această luptă și ce sens are viața? Este posibil ca tot ceea ce există să existe doar astfel încât un lucru să fie distrus și devorat de altul, iar până la urmă totul să fie devorat de nimic?... Sau chiar și după ce această luptă se va termina, viața va fi posibilă fără luptă, sub complet. conditii noi! Dar în acest caz, lupta nu va mai fi esența necesară și fundamentală a vieții: viața pare posibilă în alte condiții decât în care există acum; Dar ce alte condiții sunt acestea și cum poate avea loc trecerea de la una la altele, noi, cei care trăim și gândim în condițiile actuale de viață, nici nu ne putem imagina. Sau este viața cu adevărat o luptă eternă, fără sfârșit? Dar din nou nu putem înțelege sensul acestei lupte. Nu-

contradicţia reconciliabilă în gândire în sine ni se pare absurdă. Contradicția ireconciliabilă în existență și viață nu ni se poate părea altceva decât o imposibilitate.

De unde ar putea veni această contradicție? Unele sisteme religioase și filozofice antice au încercat să explice toate contradicțiile vieții prin lupta eternă a două principii de existență ostile, la fel de puternice și originale. Oricât de ciudat ar părea, oricât de departe s-ar considera timpul nostru de opiniile religiei Zoroastru, este totuși adevărat că o reflectare a acestor opinii, deși nu în toate, desigur, în sinceritatea și consistența lor, putem găsi uneori. în idei științifice și chiar poetice despre viața dintre oamenii timpului nostru. Dar acest punct de vedere se condamnă, s-ar putea spune, prin însăși existența ei; căci la baza însăși a ființei și a vieții permite o contradicție ireconciliabilă și nouă, așa cum am spus deja, chiar și în gândire o contradicție ireconciliabilă pare absurdă, în timp ce o contradicție ireconciliabilă în viață este o imposibilitate completă. Astfel, sensul teoretic al acestui punct de vedere cade înaintea cerințelor logice ale minții noastre.

Și sensul său moral este și mai rău. Aici astfel de fenomene ale vieții sunt ridicate la principiul ființei, cu care mintea și inima unei persoane cinstite nu pot fi împăcate nici în cazul în care par doar accidente anormale și excepționale, distorsiuni ale vieții, care sunt toate fenomenele minciunii. și răul, ura și nenorocirea... Fiecare crimă, orice rău poate găsi justificare, mai mult decât justificarea, legalitatea și sfințirea în această viziune asupra lumii. Căci, conform acestei viziuni asupra lumii, răul, crima și minciuna, strict vorbind, nu există - răul, crima și minciuna sunt aceleași fenomene ideal-divine ca și fenomene de ordin complet opus, adică adevărul, virtutea, iubirea. Doar pentru o vreme singur

ordinea are întâietate asupra altuia, iar manifestările ordinii învinse se numesc minciună, crimă și rău; și atunci o altă ordine va prelua și fenomenele pe care le-am numit vor primi numele de adevăr, sfințenie și virtute; iar ceea ce se numește acum adevăr, sfințenie și virtute va fi minciună, rău și crimă; și apoi din nou invers etc., o luptă nesfârșită pentru totdeauna. Prin urmare, la oamenii care aderă conștient și inconștient la acest punct de vedere, există o mare simpatie pentru cel care, în înțelegerea umană generală nepervertită, este considerat vinovat și părintele minciunii și al răului, față de cel sumbru, mândru, răzvrătit, rău, și aparent nedrept nefericit diavol, pe care unii chiar și nu este de la admiratorii vreunei superstiții străvechi, brute, păgâne, pe care îl slăvesc și îl închină sub numele de Satan sau demon, sau sub alte alte nume și alegorii mai blânde și deghizate. Prin urmare, la oamenii care aderă conștient sau inconștient la o astfel de viziune asupra lumii, există o simpatie specială pentru astfel de oameni care seamănă cel mai mult cu diavolul prin mândrie și răutate, cruzime și egoism, încăpățânare și ură, iar aceste pasiuni criminale și dezastruoase sunt uneori. considerate putin nu modele de virtute, cu care se lauda capetele tremurate si distorsionate si pe care considera necesar sa le imite, incercand in toate felurile posibile sa para

demonic in natura, adica cel mai asemanator cu un demon. Desigur, pentru a trezi simpatie pentru proprietățile demonice ale mândriei, răutății și încăpățânării, pe care, în forma lor directă, nici o natură umană cea mai coruptă nu le poate simpatiza, pentru a le decora, proprietăți de un ideal complet nelegat, opus acestora. sunt luate ordine, în principal proprietățile puterii, frumuseții și adevărului. Dar aceasta este deja o concesie pe care o anumită viziune asupra lumii o permite în favoarea viziunii opuse asupra lumii; căci ea însăși, ca să spunem așa, realizează involuntar că fără buze asemănătoare

În timp ce în strictă consistență, nu poate exista din cauza absurdității și sălbăticiei sale extreme....

Aici, în această viziune, chiar și în forma ei cea mai relaxată, față de care, poate inconștient, unii dintre cei mai noi gânditori par să manifeste o tendință, se propovăduiește dominația forței brute și a cruzimii și devine legea fundamentală a progresului. Ceea ce prevalează asupra altuia este drept, legal, sfânt și perfect. Are dreptate lupul care a ucis oaia, are dreptate leul care a sfâșiat lupul în bucăți. Aceeași lege se aplică și progresului vieții umane. Adevărat, în vremurile noastre este imposibil să predicăm în mod deschis violența și atrocitățile. Ei încearcă să înfrumusețeze teoria violenței și să o întărească cu ideea, împrumutată dintr-o teorie complet diferită, că în viață partea dreaptă prevalează întotdeauna asupra greșii, adevărul asupra minciunii, răul asupra binelui. Dar, în primul rând, așa cum am spus deja, acest lucru nu se dovedește a fi întotdeauna adevărat și, în al doilea rând, acesta este un gând care nu decurge direct din sistemul de violență și exterminare reciprocă pe care îl luăm în considerare, ci îl împrumută dintr-o altă viziune asupra lumii. .. Totuși, în zilele noastre există și gânditori care spun aproape direct că un escroc are dreptate când profită de nepăsarea unui om cinstit, un plantator american are dreptate când oprimă un negru, pionierii civilizației europene au dreptate când extermină locuitorii nativi ai Africii, Americii și Australiei.ъ și ce- un nou Attila, care ar putea, ca vremurile anterioare, să ridice o hoardă sălbatică și să zdrobească civilizația europeană - și asta, conform sensului teoriei, ar fi de folos pentru progresul și civilizația omenirii. Și dimpotrivă, după înțelesul teoriei, de vină este oaia devorată de lup, de vină omul cinstit și pașnic care cedează înșelarea unui escroc deștept sau violența unui despot brutal este de vină, negrul. omul care lucrează pentru un plantator crud este de vină, triburile slabe exterminate de cei puternici sunt de vină. Și în dreptate primul

sunt înghesuiți, umiliți și exterminați de cei din urmă; iar omenirea câștigă mult din faptul că cei slabi și blânzi sunt exterminați, iar cei puternici și cruzi preiau în viață... Mai departe, mai departe de această teorie brută, sălbatică, bestială a luptei neîncetate, violenței și distrugerii reciproce! Tot ce este mai bun în natura umană

se răzvrătește împotriva ei. Aceasta este blasfemie, calomnie împotriva vieții și nu o explicație a vieții...

YL

Există și alte viziuni asupra vieții, nu mai puțin dure și sumbre. „Viața însăși este rea, nenorocirea, suferința. Viața este un blestem etern, o ironie eternă a Soartei Supreme. Viața este o glumă goală și stupidă, așa cum spunea prostește unul dintre oamenii deștepți pe care îi cunoaștem într-un moment de adversitate spirituală. Sau viața - un dar întâmplător, un dar deșartă - este condamnată de o soartă secretă la execuție, a spus o altă persoană deșteaptă pe care o cunoaștem, când, conform propriei sale conștiințe, „inima lui era goală și mintea lui era inactivă”. Iată o viziune care, poate, nu a fost niciodată formulată serios filozofic și nu poate fi convenabilă pentru o afirmație filosofică strictă din cauza absurdității sale extreme, dar care, totuși, este adesea exprimată de oameni sau, de fapt, de cei care sunt foarte chinuiți. prin viață, sau prin modul lor de viață imoral și nenatural, stricându-le simțul vieții — într-un moment de adversitate spirituală extremă. Și chiar mai des, o astfel de opinie este exprimată pentru frază și fast de către oameni care vor doar să pară că au experimentat multe și sunt dezamăgiți, în momentele în care inima lor este la cel mai înalt grad.

minte goală, inactiv. sau stomacul este stricat și buzunarul este gol.... Putem spune că oamenii care interiorizează astfel de opinii își neagă dreptul la viață; căci de ce ar trebui să trăiască dacă viața pentru ei este un rău veșnic, o suferință veșnică fără nicio speranță a unui rezultat mai bun și dacă pentru ei există întotdeauna ocazia de a scăpa de acest rău? Unii, care au distorsionat până în ultimul grad cel mai bun dar al naturii - sentimentul vieții, uneori se folosesc de fapt de dreptul care nu le aparține de a scăpa voluntar de viață. Dar majoritatea celor care numesc viața blestem, rău și suferință de dragul frumuseții vorbirii și din dorința de a-i încurca pe alții cu particularitatea opiniilor și aspirațiilor lor, mănâncă calm, bea, dorm, se distrează și se bucură de toate binecuvântările vieții, uneori în detrimentul bunăstării altora care sunt cu adevărat asupriți și nefericiți de oameni. Astfel, cu propriile vieți își expun și își infirmă viziunea asupra vieții. Expresia că „viața este o glumă goală și stupidă” poate avea un oarecare adevăr nu în legătură cu viața umană în general, ci doar în legătură cu viața personală a unor astfel de negatori, pe care o au, cu blasfemie împotriva vieții în cuvinte și uz animal. dintre toate beneficiile vieții în De fapt, chiar arată ca un fel de glumă goală și stupidă.

Viața însăși și sentimentul ineradicabil al vieții, comun tuturor oamenilor, care persistă într-o persoană în cele mai grele momente, care nu-l părăsește până la ultima epuizare a vieții, servește drept cea mai bună alinare și infirmare a acelei viziuni negative sumbre care toată viața este rău și nenorocire. Viziunea asupra vieții că este cea mai înaltă fericire ideală și completă pentru o persoană este nedreaptă și unilaterală. Dar totuși, acesta este, cel puțin, un cuvânt bun, care

vine dintr-o dispoziție mulțumită, dintr-o încredere strălucitoare, dintr-un sentiment de respect și recunoștință față de viață, de beneficiile de care, într-o anumită măsură, ne bucurăm cu toții.

Suntem de părere că toată viața este suferință și rău – mai mult decât nedreptate – nedreptate crudă, rea, ingrată. Totuși, în viață există mai multă fericire și bunătate decât tristețe și rău; la urma urmei, fericirea și bunătatea sunt înțelese de o persoană ca idealul-normă al vieții, iar nefericirea și răul ca o abatere de la acest ideal... Este frivol și nedemn de o persoană să râdă toată viața și să nu te gândești serios la faptul că viața reprezintă răul; dar este și mai laș și nedemn de nobila natură umană să plângi, să te plângi, să murmurești toată viața și să nu simți ce este mai bun în viață și să nu fii bun. recunoscător pentru acele momente fericite, pe care viața le oferă fiecărei persoane mai mult decât celor nefericite.

În fine, această viziune sumbră a vieții are măcar un sens serios filozofic, explică în vreun fel secretul vieții?... Nu este suficient să spunem că viața este suferință și rău; dar de unde și de ce această Suferință și răutate, dacă idealul vieții este fericirea și bunătatea? Este cu adevărat posibil să ne imaginăm viața ca un fel de glumă malefic (ironie) sau un blestem furios al unei Puteri Superioare? Dar pentru ce, sau pentru ce? Este potrivit să ne imaginăm ironie rea, sau mânie fără cauză în acea Putere Superioară de care își are originea și depinde viața, indiferent de ce numește ori își imaginează cineva această putere? Nu, aceasta este o blasfemie și defăimare îndrăzneață și îngrozitoare nu numai împotriva a tot ceea ce este mai bun în viață, ci și împotriva a tot ceea ce este mai înalt și sfânt deasupra vieții. Nimeni nu a ajuns vreodată într-o asemenea stare încât, din angoasa mintală sau din lenețea mentală și golul, să-și permită să-și exprime păreri atât de blasfeme și absurde asupra vieții, sau recenzii despre viață!...

AN

„Poate că mintea umană nu are nevoie să caute sensul vieții; poate că nu are deloc sens în asta. Poate că toată viața este lipsă de sens, non-esențialitate, o fantomă, un vis plin de viziuni și iluzii, uneori încântător, alteori înspăimântător, dar în care este la fel de greu să cauți sens și conținut real ca în visele unui doarme sau în delirul unei persoane frenetice. Poate că propria mea existență este un vis, iar însăși dorința de a rezolva problema sensului vieții este o iluzie și un nonsens.” Acest punct de vedere este ciudat la prima vedere, dar cu toate acestea, fără îndoială, există și a fost exprimat de mai multe ori. S-a dezvoltat constant în întregi sisteme religioase ale unor popoare din Orient, în întregi sisteme științifice ale celor mai serioase minți filozofice. Și nu există un singur fapt, nu numai în viața umană, ci în întreaga lume reală, a cărui existență și sens nu ar

fi puse sub semnul întrebării de mintea umană. Au fost oameni care au numit întreaga lume exterioară o fantomă, un produs al propriului sine uman. Au fost oameni care au pus sub semnul întrebării problema propriei lor existențe. Au fost oameni care au spus că poate că ceva există, dar ce anume și cum există, nimeni nu poate ști, iar așa-zisa noastră cunoaștere a lumii este o fantomă, o iluzie.

S-ar putea crede că astfel de puncte de vedere au fost exprimate de minți frenetice din căminele de nebuni. Nu, spunem noi, au fost exprimate de cei mai serioși, cei mai puternici reprezentanți ai ultimei gândiri europene, nu au fost exprimate în treacăt sub influența unei proaste dispoziții, sau ca o glumă - un joc al unei minți originale - nu, mai mult. Serios

în acest fel au fost predicate în cele mai cunoscute universități europene — dezvoltate în sisteme extinse și armonioase care au făcut vrajă asupra gândirii umane și au atras mulțimi de adepți. Aceasta poate servi ca o dovadă semnificativă a ciudățeniei la care este capabilă să ajungă mintea umană atunci când se angajează să judece obiecte care depășesc limitele înțelegerii sale... Aceasta poate fi, de asemenea, o dovadă a cât de dificil, cât de dificil pentru umanitate este cel mai mult. important și esențial pentru că are o întrebare despre sensul și scopul vieții. Căci nu fără motiv, spunem noi, nu de dragul unei glume, nu din capriciu, cei mai serioși gânditori au fost de acord cu lucruri atât de ciudate când se gândeau să rezolve problema vieții. Au fost împinși la aceste gânduri dureroase de tensiunea extremă a minții, care și-a concentrat toate forțele și a fost distras artificial de la sentimentul direct al vieții atunci când rezolva o întrebare dificilă. Și gândurile lor nu li s-au părut dureroase, ciudate, frenetice; dimpotrivă, ele păreau a fi cea mai strictă concluzie logică din observarea fenomenelor reale ale vieții, cea mai corectă definiție a relației serioase a unei persoane cu viața. Și nu numai că păreau, dar de fapt au fost justificate și dezvoltate strict logic. Căci, de fapt, mintea umană poate dovedi, dacă dorește, nu numai că întreaga lume exterioară și cunoașterea noastră despre ea este un vis, sau cel puțin un fapt nedovedit și neclar, ci și că propria noastră existență și gândirea în sine este a noastră. o iluzie sau un fapt de credibilitate dubioasă. Acesta este, de asemenea, un bun indicator al stării anormale și al direcției morbide a minții noastre, care, așa cum am spus deja, poate bănui, pune sub semnul întrebării și respinge orice adevăr, orice fapt de gândire și de viață, dar nu poate fundamenta cu strictețe și stabili cu fermitate un un singur adevăr, nu un singur fapt al vieții. Aceasta este mintea de care suntem atât de mândri,

pe care îl sperăm atât de mult, pe care suntem obișnuiți să-l considerăm judecătorul suprem și hotărâtor al tuturor lucrurilor nu numai cărora le este supus, ci și nu este supus înțelegerii sale, care

îndrăznește adesea să se răzvrătească cu atâta încredere în sine împotriva a ceea ce este deasupra lui, să se opună. până la chiar mintea lui Dumnezeu. Această minte, spunem noi, și nu doar într-un acces de frenezie întâmplătoare, ci dimpotrivă, în cea mai riguroasă dezvoltare logică a ei, este capabilă să ajungă în punctul de a-și nega propria și orice altă existență...

Este necesar să respingem în mod serios această viziune extrem de negativă asupra vieții – este necesar să dovedim în mod serios că viața nu este un vis, nu o fantomă, nu un vis, ci realitate? Noi nu credem. Viața însăși și sentimentul ei imediat, care nu părăsește niciodată o singură persoană pentru o singură clipă, este cea mai de necontestat dovada a realității vieții. Și nu poate exista un singur sceptic care să nu cedeze forței irezistibile a acestor dovezi. Oricât de mult se îndoiește teoretic cineva de realitatea lumii exterioare sau de propria sa existență sau de fiabilitatea cunoștințelor sale despre lume și despre sine, în practică fiecare sceptic crede în aceste fapte și axiome primare, ca să spunem așa, ale vieții. și gândește și trăiește în conformitate cu credința sa, mănâncă și bea, gândește, dorește și acționează, neconsiderând nevoile naturii sale ca pe o iluzie, simte plăcere și neplăcere ca fiind reale, și nu plăcere și neplăcere iluzorie, calculează și gândește, găsind în experiența însăși baza și mâna de bază pentru propriile sale considerații, se adaptează la circumstanțele vieții, încrezător în existența reală a lumii exterioare și în fiabilitatea cunoștințelor sale despre aceasta. Este timpul ca gândirea și teoria umană să abandoneze idei atât de ciudate despre viață, care se dovedesc a contrazice cele mai elementare fapte ale vieții și ale conștiinței... Viața este o realitate fără îndoială, și nu o fantomă, nu un vis, nici un vis.

YIIL

Deci, viața este realitate și, prin urmare, trebuie să existe, fără îndoială, un sens în ea. Dar este poziția omului însuși astfel încât să înțeleagă sau să înțeleagă acest secret - sensul ascuns al vieții? „Viața este un proces mecanic uriaș, extrem de complex, nu se știe când, nu se știe cum, nu se știe de ce, pus în mișcare, dar în continuă mișcare după aceleași legi neschimbate și pretutindeni valabile. Personalitatea omului printre nenumăratele rânduri ale altor ființe ocupă un loc foarte nesemnificativ în acest proces enorm - și este purtată de mișcarea generală, iar în viața umană funcționează și se dezvăluie constant aceleași legi, cărora le este tot ce există. este subiect. Captivată de procesul general al vieții, o persoană nu își poate imagina nimic în afara acestui proces și a legilor care funcționează în el; căci el însuși se mișcă în acest proces și se supune legile acestuia. Prin urmare, nu are nevoie să se întrebe despre cum, când, de ce și pentru cât timp această mașină este pusă în mișcare - aceste întrebări sunt insolubile pentru el și, prin urmare, inutile, o persoană nu are date pentru a le rezolva. Începutul și sfârșitul existenței (dacă are un început și un sfârșit) sunt dincolo de observația și experiența lui. Omul cunoaște ființa doar în mișcarea sa, printre care se află el însuși și, prin urmare, doar legile și

condițiile acestei mișcări sunt accesibile observării și experienței sale... Esența lucrurilor (dacă ar fi în ele un fel de esență internă).) este inaccesibil omului; existența lucrurilor este revelată omului în relațiile lor între ele și, prin urmare, numai relațiile lucrurilor sunt accesibile viziunii umane. Prin urmare, o persoană are nevoie odată pentru totdeauna

fă o regulă pentru tine să nu pierzi timpul, să lași întrebări și zvonuri fără răspuns și, prin urmare, inutile despre esența interioară a lucrurilor - despre începutul și scopul vieții. și studiază viața în manifestarea și mișcarea ei actuală, - studiază legile și condițiile acestei mișcări, studiază relațiile reciproce ale lucrurilor. Este necesar să se abandoneze toate speculațiile și visele înalte, toată metafizica și filozofia și să se acorde o atenție exclusivă faptelor, observației, cunoașterii empirice exacte.

Iată o altă viziune la modă și actuală printre mulți gânditori ai timpului nostru; O exprimăm pe scurt în propriile noastre cuvinte, dar pare să-i transmită cu exactitate sensul. Timpul nostru din istoria dezvoltării gândirii umane aparține tocmai acelor epoci de oboseală, un fel de descurajare și declin al gândirii filosofice, când aceasta, obosită și slăbită în tensiunea zadarnică asupra rezolvării celor mai înalte întrebări ale vieții (și a tensiunii). gândirea filozofică înainte de epoca noastră era foarte puternică, astfel încât uneori ajungea de fapt până la un fel de întuneric și nebunie), el fuge de aceste întrebări, încearcă să scape de ele, să-și ferească privirea, să uite, să să le distrugă, să se întoarcă la sensul exterior obișnuit al vieții și să limiteze cercul cunoștințelor sale la observarea în afara fenomenelor exterioare ale vieții. Încercări similare de autodepreciare a gândirii umane s-au întâmplat înainte, după o tensiune extremă în gândirea filozofică, dar niciodată, așa cum am menționat deja, nu au avut succes. Omenirea nu poate niciodată să scape de aceste întrebări, să le șteargă, să le distrugă, fără a-și schimba propria esență, fără a abandona cele mai profunde aspirații ale naturii sale. Este în zadar să spunem că vremea speculațiilor filozofice superioare și a întrebărilor metafizice a trecut acum irevocabil pentru umanitate. Așa s-a gândit întotdeauna fiecare epocă nefilosofică, fiecare direcție asemănătoare cu cea pe care o luăm în considerare, ostilă filosofiei. Cu mult timp în urmă și de multe ori am declarat sfârșitul tuturor

la unele speculaţii mai înalte şi întrebări metafizice. Dar acest lucru nu s-a adeverit niciodată. Respingând în concluziile sale (cel puțin în cuvinte) arbitrariul gândirii, insistând că în judecățile umane trebuie să se tragă întotdeauna o concluzie de la fapt la fapt, sistemul luat în considerare, deși rămâne fidel metodei sale, trebuie să ajungă și la concluzia că dacă omenirea, nu în ciuda sfaturilor multor înțelepți, nu a fost niciodată în stare să uite și să-și distrugă cele mai înalte întrebări și aspirații ideale, atunci nu va reuși acum și nu va reuși

niciodată în viitor. Filosofia, bazată pe fapte, care furnizează esența cunoașterii în studiul faptului, trebuie să recunoască faptul că existența celor mai înalte întrebări despre începutul sensului și scopul vieții și dorința ideală de a rezolva aceste întrebări este cea mai profundă și irezistibilă. fapt al naturii umane și al vieții, mult mai mult decât orice alt fapt exterior.alte fapte ale acestei atenții și studiului. Este ciudat cum un sistem care hrănește și exprimă un asemenea respect pentru fapte ignoră cel mai important fapt al vieții - sufletul uman viu cu aspirațiile și cerințele sale cele mai profunde. Dorința de a rezolva cele mai înalte întrebări despre începutul, esența și scopul existenței și vieții este atât de profundă și irezistibilă în natura umană încât, cu toată dorința lor, chiar și aceiași gânditori care neagă orice semnificație a acestor întrebări, orice aspirație, nu pot obține. scapa de ele.e la filozofarea metafizica. Atât materialismul anterior, cât și cel prezent, care respinge complet semnificația tuturor întrebărilor superioare și nu recunoaște niciun sens interior ascuns în viață, cu excepția celui care se reflectă în fenomenele externe și a așa-numitului pozitivism actual, care recunoaște pe bună dreptate. aceste întrebări inaccesibile și insolubile pentru oameni, doar ceea ce duce de aici la concluzia pripită și neconvingătoare pentru natura umană că o persoană trebuie să abandoneze complet aceste întrebări - sunt încă

Ce vrei să spui

ei înșiși nu pot rezista să-și spună cuvântul cu privire la aceste probleme. Cu toată ostilitatea lor față de toată metafizica, față de toate viziunile și sistemele superioare asupra lumii, ei au propria lor metafizică, propriile lor viziuni și sisteme...

Dar ce metafizică grosolană este aceasta, ce viziuni și sisteme înguste și sărace în conținut, deloc armonioase în formă și dezvoltare (ca să nu mai vorbim ofensatoare pentru demnitatea umană și periculoase pentru moralitate)!.. Una dintre ele, cea mai actuală, avem deja exprimat. „Existența este o mașină complexă, viața este un proces mecanic neîncetat.” Iată soluția pentru orice. Dar nu putem fi mulțumiți de acest răspuns. Cine a construit această mașină sau cum a fost construită? De unde a venit materialul pentru dispozitiv și cum a fost format acest material în forma corectă? Cum a intrat mașina în mișcare și cine a prescris legile pentru această mișcare? Are această mișcare corectitudine și sens, sau este complet aleatorie, dezordonată și lipsită de sens? Spre ce se îndreaptă această mișcare, care va fi sfârșitul tuturor, sau este această mișcare fără sens și direcție, fără scop și scop - accident, haos, confuzie, lipsă de sens? În sfârșit, cum apar spiritualitatea, viața, conștiința, dispoziția liberă și acțiunea în acest mecanism fără suflet? Dar poate că totul pare așa? Poate că sufletul este doar un proiectil mecanic, iar viața este o combinație aleatorie și o descompunere a elementelor mecanice și chimice? Poate că conștiința însăși este doar o funcție a unei mase materiale care a trăit într-un anumit fel, iar dispoziția și acțiunea noastră liberă nu sunt deloc dispoziție și acțiune liberă, ci un rezultat necesar și inevitabil al presiunilor și influențelor externe? Poate că sunt doar o

vorbire neînsemnată în marele car al vieții, alături de celelalte roți, tras neapărat într-o anumită direcție de mișcarea generală a carului, incapabil nici să-și părăsească locul, nici să se miște.

schimbă-ți mișcarea, nici nu da direcție mișcării generale și doar mie mi se pare (deși nu se știe de ce pare); că duc o viață independentă, gândesc, mișc și acționez liber? Exact sau aproape exact așa motivează adepții binecunoscutului sistem, dorind să rămână fideli lor înșiși. Greu, mort, dezgustător, fără sens! Este păcat să vezi cum oamenii gânditori se umilesc sub animalele mute, se echivalează cu lucruri fără suflet - oameni care vor să gândească liber și nobil propovăduiesc un sistem de nesimțire grosolană și indiferență morală. Trebuie să sperăm că astfel de hobby-uri nu pot avea o influență de durată între oameni pentru o lungă perioadă de timp. Oamenii își prețuiesc prea mult propriul suflet, propriul gând, propria voință pentru ca ei să înceapă să renunțe la suflet, gând și voință și chiar să ridice această renunțare la principiul vieții. O persoană poartă în sine o convingere irezistibilă în realitatea propriei conștiințe, deși imperfect îndepărtată de fenomenele exterioare, într-o voință cu adevărat autodeterminată, deși limitată de condițiile exterioare; si fiecare simte manifestari si dovezi ale acestei constiinte si aceasta vointa la fiecare pas din viata lor. Și nu există nicio persoană care să nu creadă în gândul și voința lui și să nu trăiască toată viața cu această credință - nu există astfel de oameni, spunem noi, care să nu excludă în poziția lor pe cei mai extremi materialiști care resping orice spiritualitate și toată libertatea. Căci ei admit și în practică în viață ceea ce neagă în teorie în cuvinte; pentru că și ei cred de fapt în spiritualitate și viață, în gândire și voință liberă, uneori mult mai mult decât alți adepți ai vederilor opuse lor. Și trebuie să fii prea detașat de fapt și de viață, astfel încât, în numele respectului pentru fapta vieții, să negi viața însăși — și trebuie să înveți să fii prea viclean în minte și în cuvânt, pentru a putea nega complet în teorie și în cuvinte ceea ce este întotdeauna mărturisit în practică în viață ...

------ 4*

IX.

Dar destul. Este adevărat că în monumentele operelor gândirii umane nu putem găsi un răspuns satisfăcător la întrebarea noastră despre sensul și scopul vieții. Am examinat cele mai cunoscute concepții despre viață, existente în rasa umană, dezvoltându-se în cele mai remarcabile sisteme religioase și filozofice și sub una sau alta formă, cu una sau alta nuanțe și schimbări, găsind existența, s-ar putea spune, aproape constant în circulaţie între oameni. Cât de superficial, unilateral, îngust și incompatibil cu cea mai simplă, cea mai imediată înțelegere a vieții! Câte dintre ele sunt sumbre, aspre, grele, jignitoare pentru

demnitatea umană, periculoase pentru moralitatea umană! Cât timp gândirea omenească se va încorda și se va chinui în mod inutil pentru soluționarea acestei întrebări, neavând putere nici să se desprindă de ea, nici să o rezolve satisfăcător - cât timp, în strădania ei neîncetată, va descoperi și spune un nou mare adevăr. , pentru a reveni iar și iar la vechile greșeli și concepții greșite?

Între timp, oamenii au fost de mult deschiși către o astfel de viziune asupra vieții, care rezolvă principalele dificultăți; elimină contradicțiile esențiale ale problemei pe care o luăm în considerare și o clarifică cel puțin pe cât posibil și necesar pentru nevoile noastre esențiale. Această viziune nu a fost inventată de mintea umană (inserată. Mintea umană, după cum se poate observa din experimentele sale independente în studierea misterului vieții, nu poate rezolva această întrebare. Acest lucru este deja firesc, deoarece mintea umană însăși este pusă pe un anumit loc nou în cercul ființei și este în mod constant purtat de procesul vieții; prin urmare, din punctul său de vedere, el nu poate

pentru a nu vedea nimic în afara acestui proces, el nu poate îmbrățișa și îmbrățișa în gând tărâmul incomensurabil al existenței. Mintea umană nu este creatorul și nu conducătorul universului — nu a fost martor la structura lumii și nu știe spre ce este îndreptată viața ei; prin urmare, având ocazia să studieze și să cunoască lumea în starea ei existentă și în manifestările ei exterioare, mintea umană nu poate spune nimic concret despre începutul, esența internă și scopul final al lumii. Să nu mai vorbim de faptul că mintea umană, așa cum este din nou evident din observarea imparțială a activității sale, nu este în întregime normală și sănătoasă, ci într-un fel de stare ruptă și, prin urmare, nu poate reflecta clar și corect esența lucrurilor. Viziunea despre care vorbim a fost dată omului de către Mintea Supremă — Acea Minte, care a creat și întreține tot ceea ce există și, prin urmare, cunoaște perfect începutul, esența și scopul final al fiecărei ființe. Ne referim la viziunea asupra vieții care este dată omului în revelația divină — viziunea creștină asupra lumii. Că această viziune asupra lumii nu a fost inventată de mintea umană, ci a fost de fapt dată omului de sus pentru a-și lumina calea vieții, este dovedit de superioritatea ei internă incomparabilă asupra tuturor lucrărilor minții umane, de influența sa fără egal asupra vieții indivizilor. oameni, națiuni și întreaga umanitate și însăși originea ei istoriei, nenumărate semne ale Puterii supranaturale a lui Dumnezeu, nenumărate mărturii ale celor mai mari, mai nobile și mai morale personalități din rasa umană care au trăit și au murit în numele acestei mari viziuni asupra lumii. .

Această viziune asupra lumii vă este cunoscută de mult și ar trebui să fie bine cunoscută. Aceasta este viziunea asupra lumii care v-a fost probabil insuflată aproape tuturor încă din copilărie de către mame și tați amabili, profesori și educatori, învățându-vă cum să vă îndoiți cu evlavie degetele și să pronunți primele cuvinte sacre.

scandând cuvinte în rugăciune. Aceasta este concepția după care trăiesc nenumărate milioane de oameni din jurul tău și în care găsesc lumină, sprijin moral și consolare în cele mai dificile circumstanțe ale vieții. Aceasta este concepția care a salvat umanitatea de întunericul spiritual și distrugerea morală și care, prin urmare, a fost acceptată de omenire cu atât de entuziasm încât mii întregi dintre cele mai nobile personalități erau gata să meargă la moarte pentru a mărturisi despre adevărul divin al acestei lumi. vedere înaintea unei lumi greșite.Iya. Cu un grad mai mare sau mai mic de sinceritate și conștiință, ați învățat să respectați adevărurile revelate în ea, ca fiind cele mai înalte adevăruri sacre. Știți că aceste adevăruri sunt necesare unei persoane pentru mântuire, pentru viața viitoare. Dar s-ar putea să fie unii dintre voi care înțeleg cuvântul „mântuire" într-un sens exclusiv și nedefinit, care cred că ceea ce este important și drag unei persoane pentru viața viitoare are prea puțin de-a face cu viața prezentă. Poate că puțini dintre voi reușesc să înțeleagă și să aprecieze în mod corespunzător ce lumină, ce forță dătătoare de viață, ce susținere morală solidă în viața reală este dat unei persoane de o viziune religioasă creștină asupra lumii. Trebuie să trăiești mult și să poți înțelege profund viața, trebuie să gândești mult și să gândești serios și sincer - nu de dragul de a trece timpul sau de a exercita procesul de gândire, ci pentru a clarifica pentru tine însuți cel mai esențial problemele și sarcinile vieții, trebuie fie să experimentați singuri acele ezitări dificile, îndoieli și chinuri, ceea ce trebuie să experimenteze o persoană care încearcă să clarifice pentru sine misterul vieții, fie cel puțin să cunoașteți și să înțelegeți cum le experimentează alți oameni. ezitări și chinuri — desigur, nu cei cărora nu le pasă dacă au cutare sau cutare convingere sau nu au, și nu cei care, din meschinărie sufletească, s-au atașat cândva de un cunoscut, chiar dacă vădit incorect și unul. -laterală

gândurile ei, cu prejudecăți, își întorc privirea de la tot ce nu se încadrează sub ea, ci de cei cărora le pasă sincer și arzător să-și formeze convingeri corecte; trebuie să fie capabil să înțeleagă și să aprecieze cât de important este acest proces al vieții interioare pentru o persoană pentru a-și imagina mai pe deplin ce mare bine este pentru noi sfânta noastră credință creștină. Adevărat (dar adevărat îți spun că, cu cât trăiești mai mult, cu atât te uiți mai mult în viață, cu atât experimentezi mai mult în viață, cu atât te gândești mai serios la viață, cu atât intri mai adânc în tine, cu atât înveți mai mult să apreciezi și să înțelegi marele adevăr al concepției creștine asupra vieții.Este simplu în aparență, acest punct de vedere și simplu în esență, adică adevărul lui este dat fiecărui suflet care nu este orbit de părtiniri și prejudecăți și, prin urmare, poate fi adoptat. atât de către cei educați, cât și de cei needucați, și puternici și slabi, nobili și nu nobili, femei și copii... Nu ne orbește ochii cu strălucirea originalității deosebit de îndrăznețe și a structurii neobișnuit de vicleană - ca diverse sisteme filozofice, dintre care unele părea să apară în lume nu atât pentru a-i lumina, întări și

consola oamenii, ci mai degrabă decât pentru a-i surprinde, nedumeri și orbi.Din cauza acestei simplități și naturalețe neartificiale, din cauza acestei accesibilități și aplicabilitate generală, alte minți, prea obișnuite la strălucirea și viclenia exterioară, dintr-un fel de aristocrație mentală, iubesc să gândească nu așa cum cred alții datorită simplității și accesibilității lor - viziunea creștină asupra lumii pare nu tocmai strictă, nu destul de profundă și înaltă, deloc filozofică. Dar trebuie să vă aprofundați cu atenție și imparțialitate în conținutul profund al adevărurilor revelate în acest punct de vedere, în armonia și acordul lor uimitor unul cu celălalt, astfel încât fiecare poziție individuală să fie în legătură cu toate celelalte, să fie explicată de ei și în conformitate cu

este confirmat și, la rândul său, servește la clarificarea și confirmarea întregii învățături, - în special, trebuie să acordați atenție celei mai profunde corespondențe a adevărurilor revelate aici cu nevoile sufletului și cu dovezile reale ale vieții umane, trebuie să compare aceste adevăruri cu acele răspunsuri pripite, imature, unilaterale și extrem de distrase de la viață, răspunsuri la întrebări vitale care sunt date în alte așa-zis independente, dezvoltate de mintea umană, vederi și sisteme - pentru a vedea ce cu adevărat înalt , filozofia profundă, strălucitoare și vitală se află în viziunea noastră creștină asupra lumii.

Adevărat, există destul de multe în el care ne sunt neclare, există secrete în el; multe dintre ele devin clare pentru o persoană pe măsură ce propria sa mintea se limpezește și inima i se purifică.Dar multe rămân un mister pentru totdeauna. Cel puțin, viziunea creștină asupra lumii nu încearcă să înșele o persoană cu speranța irealizabilă a atotștiinței, care se transformă atât de ușor în dezamăgire și scepticism extrem cu privire la posibilitatea oricărei cunoștințe; nu încearcă să prezinte persoanei de neînțeles ca fiind de înțeles, așa cum se face în alte sisteme filozofice, și numește misterul mister. Este direct deschis și complet în acord cu conștiința și experiența sufletului uman însuși, indicând unei persoane ceea ce poate cunoaște și face cu propria sa minte și în ceea ce are nevoie pentru a avea încredere în Mintea cea mai înaltă și cea mai perfectă pentru propria sa. bun. Iar mintea umană, care vede multe lucruri de neînțeles pentru sine în fenomenele obișnuite ale vieții, care este un mister pentru sine în multe privințe, poate cere ca totul să-i fie clar în cele mai înalte și profunde întrebări ale vieții, unde Ultima este, ca să spunem așa, intră în contact cu infinitul, iar mintea umană intră în comunicare cu

cu mintea divină? Dar însăși lejeritatea, înălțimea și vitalitatea acelor adevăruri ale credinței noastre care au o relație directă, cea mai apropiată și de înțeles cu viața și, în același timp, cea mai strânsă legătură cu acele adevăruri superioare pe care nu le vedem și

nu le înțelegem direct legate de viața, pe lângă toate celelalte dovezi și mărturii - numai aceasta poate servi ca o garanție pentru noi a ușurinței, înălțimii, vitalității și a acestor ultime adevăruri supranaturale și ne poate convinge de necesitatea și puterea mântuitoare a încrederii în ele din partea om. În cele din urmă, ceea ce mai atrage o atenție deosebită în viziunea noastră creștină asupra lumii (din partea ei, ca să spunem așa, filozofică, nu vorbim despre latura morală și de viață, cu care nici măcar nu se poate compara alte viziuni asupra lumii), este extraordinara comprehensiune și așadar. - a spune că viziunea creștină este parțială față de toate celelalte opinii. Viziunea creștină asupra lumii, în esența sa, deși nu este un produs al minții umane, ea nu devine totuși atât de exclusiv ostilă altor viziuni asupra lumii, compilate de mintea umană, în care acestea se află între ele. Ea stă mai presus de toate acestea, nu neagă și nu condamnă necondiționat orice lucrare sinceră și cinstită a minții umane; tot ceea ce este adevărat, rezonabil, vital care există în diverse sisteme filozofice și chiar religioase este îmbrățișat de ea și numai extremul, unilateral, arbitrar·> fals și dăunător.

Nu avem ocazia și nevoia să expunem și să dezvăluim aici învățătura religioasă creștină în întregime. Să ne amintim pe scurt doar acele trăsături specifice ale acestuia care sunt strâns legate de problemele sufletului uman și ale vieții pe care le-am atins mai sus, acele probleme care constituie subiectul etern al neînțelegerilor și contradicțiilor în toate celelalte viziuni asupra lumii și

sisteme care încearcă să explice profunzimile vieții fără ajutorul revelației divine.

X.

Viața umană, conform viziunii creștine asupra lumii, este cu adevărat creată și destinată adevărului, bunătății și fericirii, pentru că este o reflectare a vieții divine, așa cum omul însuși este chipul lui Dumnezeu. De aceea, într-o persoană există o dorință atât de profundă, ineradicabilă, pentru idealurile de adevăr, bunătate și fericire. Prin urmare, nu există persoană care ar prefera în mod conștient minciuna adevărului, răul binelui, suferința fericirii. Sufletul uman însuși vorbește clar despre scopul său. Dar, între timp, realitatea vieții umane este departe de a corespunde aspirațiilor sale ideale. O persoană preferă în mod conștient adevărul, dar adesea minte, iubește binele, dar face răul, caută pacea și fericirea, dar rămâne nemulțumit și nemulțumit. Un semn clar că viața umană este într-o stare anormală și a deviat de la idealul ei. Care a fost starea originală, ideală a vieții umane și cum ar fi putut să apară în ea o abatere de la idealul său, nicio filosofie nu poate explica acest lucru unei persoane; căci mintea umană, care nu cunoaște viața umană decât în starea ei prezentă non-ideală, nici nu poate să-și imagineze o altă stare ideală și nici să explice cum ar putea avea loc trecerea de la o stare la alta. Viziunea creștină asupra lumii răspunde la această întrebare cu dogma căderii omului și a păcatului originar – adică. corupția morală ereditară a

naturii umane, transmisă de la fondatorul umanității la toți urmașii săi. Omul, ca chip al lui Dumnezeu, ca ființă străduitoare

destinat adevărului, bunătății și fericirii, până atunci a fost binecuvântat și sfânt în timp ce era în unire cu Prototipul său - Dumnezeu, Izvorul adevărului, al bunătății și al fericirii. Omul și-a încălcat uniunea cu Dumnezeu, și-a distorsionat natura și a căzut departe de adevăr, bunătate și fericire. Cum a avut loc această cădere – cum a început să fie transmisă urmașilor săi corupția morală a naturii umane de la întemeietorul umanității, care a încălcat activ unirea cu Dumnezeu – aceasta, în esența ei, rămâne pentru noi un mister; căci oricât de mult l-ar lămuri omului acest mister Revelația divină, mintea umană însăși, așa cum am spus deja, cunoscând viața umană numai în starea ei anormală prezentă, nici măcar nu poate să-și imagineze starea normală anterioară și să înțeleagă cum trece de la starea normală anormală. . Dar este adevărat că această mare și nefericită criză morală s-a produs în natura umană; Acest lucru este dovedit de însăși contradicția observată în viața umană, adică. contradicția constantă dintre adevăr și minciună, bine și rău, adevăr și neadevăr, frumusețe și urâțenie etc. Dacă viața umană, prin însăși esența ei, a fost destinată numai stării non-ideale în care se află acum, atunci unde se află aceasta provine dintr-o dorință ineradicabilă pentru cele mai înalte idealuri? Și dacă viața este destinată realizării celor mai înalte idealuri ale adevărului, bunătății și fericirii, atunci cum ar putea apărea în ea abateri de la aceste idealuri și contrariile lor directe - minciuna, răul, suferința? Este adevărat că însuși prototipul spiritului uman, Dumnezeu – Izvorul adevărului, al bunătății și al fericirii – nu ar putea fi vinovatul abaterii omului spre minciună, rău și nenorocire (căci nu putem decât să-L închipuim ca fiind cea mai perfectă Plinătate a adevărul, sfințenia și fericirea, din care minciuna, răul și suferința nu pot să apară în niciun fel). În consecință, vina stării anormale a naturii umane este în persoana însăși.

secol. Și aceasta este, de asemenea, complet în acord cu dovezile propriei conștiințe de sine a omului; căci, oricât de contrare ar fi minciuna și răul aspirațiilor ideale ale sufletului uman, totuși omul, ca ființă conștientă și autodeterminată, se recunoaște pe sine, și nu pe altcineva, ca vinovatul direct al minciunilor și răul cu care îi este plină viața.

Viața umană nu ne prezintă însă o negație completă a idealului său cel mai înalt, ci doar o abatere de la acesta; chipul lui Dumnezeu, conform învățăturii revelației divine, este distorsionat în natura umană, dar nu este complet pierdut de ea. Trăsăturile chipului lui Dumnezeu au fost păstrate în om, deși rupte, împrăștiate și distorsionate; trăsătura principală a stării primitive a fost păstrată și în el - dorința pentru Prototipul său, pentru adevărul cel mai desăvârșit,

bunătate și fericire. Prin urmare, o persoană nu este complet îndepărtată de la sursa luminii și a fericirii în regiunea eternă a întunericului, minciunii, răului și suferinței. El este lăsat să trăiască în mijlocul lumii lui Dumnezeu, înconjurat din toate părțile de semnele înțelepciunii și iubirii lui Dumnezeu, prin care poate, deși într-un mod indirect și îndepărtat, să intre într-o oarecare comunicare cu Sursa Primară a adevărului. , bunătate și binecuvântare. De aici, posibilitatea unei perfecțiuni și fericiri se deschide din nou pentru om, chiar și în starea prezentă anormală a naturii și vieții sale. O persoană poate să studieze și să învețe în lumea din jurul său lucrările înțelepciunii lui Dumnezeu, să se bucure de darurile iubirii lui Dumnezeu, să-și împodobească viața cu fapte de adevăr și bunătate și, prin urmare, să-și înalțe și să-și îmbunătățească natura și, în propriul său suflet, să creeze pentru sine. o sursă de mulțumire interioară, pace și fericire. Dar totuși, o persoană, în separare de Sursa Primară a luminii și fericirii sale, nu poate fi complet satisfăcută și fericită doar cu reflexii îndepărtate ale luminii divine în lumea exterioară și în propria sa viață, mai ales că aceste strălucitoare

Reflecțiile adevărului divin, dragostei, frumuseții, adevărului și bunătății sunt pretutindeni întunecate de umbrele întunecate ale erorii, urii, nedreptății, urâțeniei și viciului. Prin urmare, cu cât o persoană se ridică mai mult în lupta sa pentru cel mai înalt ideal, cu atât mai mult i se dezvăluie abaterea de la ideal și anormalitatea stării prezente; deci nemulțumirea și nemulțumirea. Și, pe de altă parte, dacă o persoană începe treptat să înece cele mai înalte aspirații ideale în sine din ce în ce mai mult și caută plăcerea numai în ceea ce le găsesc toate animalele, tot nu va fi mulțumit și fericit. Căci o persoană nu poate fi fericită decât cu fericirea umană; viermele neîncetat al conștiinței de sine și al datoriei morale îl va trezi constant din uitarea de sine a animalelor și nicio măsură nefirească a plăcerilor animalelor nu-l va umple de dorințe care nu au măsură. Aceasta este viața umană! Evident, nu poate fi numit rău complet, minciună, înșelăciune, condamnare, execuție, suferință, așa cum a fost numit uneori blasfemiator de pesimiști, care trebuiau în primul rând să-și vadă și să experimenteze latura întunecată - dar, în același mod, viața nu poate fi numită implementare. a idealurilor de adevăr, bunătate și fericire, așa cum unii optimiști, care au încercat să nu observe corbii întunecați ai vieții, au numit-o în mod fals pentru a se consola pe ei înșiși și pe alții.

Conform învățăturilor Apocalipsei, viața umană ne apare așa cum este înaintea observației noastre directe — un amestec de adevăr și minciună, bine și rău, bucurii și necazuri. Prin urmare, contradicția, lupta și o anumită, ca să spunem așa, nerezonabilă devin de fapt o trăsătură foarte semnificativă și caracteristică a vieții umane în starea sa anormală actuală. Partea luminoasă a vieții umane, s-ar putea spune, prevalează oarecum asupra întunericului; acest lucru poate fi spus pentru că adevărul, bunătatea și fericirea

apar sufletului uman ca normă, ca ideal al vieții, iar minciuna, răul și suferința ca fenomene anormale, ca abateri de la ideal. Dar totuși, această stare a vieții umane, evident, nu poate fi numită o stare normală. Și insultă foarte mult natura umană în cele mai bune aspirații și aspirații ale ei, acei înțelepți care prezintă unei persoane ordinea actuală a vieții ca o normă, ca un ideal și încearcă să-l asigure că nu mai are nimic de dorit, nimic de căutat, - că viața va prezenta întotdeauna contradicții între idealurile sale și starea actuală - lupta dintre bine și rău, adevăr și minciună - dar de unde și de ce vine această luptă nu este explicat. Însuși sufletul uman și viața umanității protestează împotriva acestui lucru. Sufletul uman dorește și caută un ideal pur – adevăr pur, fără amestec de eroare, bunătate desăvârșită ne paralizată de rău, fericire deplină ne tulburată de suferință. Întreaga viață a umanității reprezintă o străduință continuă, unită, spre acest ideal. Omul încearcă constant să-și sporească cunoștințele pentru a descoperi adevărul pur și a se elibera de prejudecăți, erori și concepții greșite și transformă și încearcă să îmbunătățească formele și relațiile vieții pentru a restabili binele, adevărul și pacea pretutindeni și eradica răul. , neadevărul și dușmănia - își aranjează viața și încearcă să aducă în corespondență suma plăcerilor vieții cu suma nevoilor naturii - pentru a stabili mulțumirea și fericirea, netulburată de nemulțumiri, plângeri și suferințe. Această străduință cinstită pentru un ideal constă în așa-numitul progres al vieții umane... Dar o altă întrebare este dacă aceste aspirații își ating scopurile, poate progresul vieții umane să conducă umanitatea la idealul său? După cum știm deja, alți gânditori, în lipsa unei consolari mai bune și mai sigure, au vrut să consoleze o persoană cu un răspuns pozitiv la această întrebare, dar răspunsul lor a ieșit foarte tensionat și fals. Se

Viața umană nu prezintă condițiile pentru realizarea idealului căutat; dimpotrivă, ea prezintă în mod constant și pretutindeni exemple ale faptului că dorința pentru acest ideal rămâne nesatisfăcută. Milioane de oameni, rânduri de generații și națiuni mor fără să-și găsească idealul. În viața generală a umanității, abordarea idealului nu devine mai vizibilă odată cu mișcarea și dezvoltarea ulterioară a acestei vieți. Cunoașterea în rasa umană crește, dar în același timp orizontul necunoscutului se răspândește în fața omului, iar posesiunea completă a adevărului i se pare omului chiar și în vremurile noastre în aceeași necunoscută îndepărtată ca acum mii de ani. Formele de viață și relațiile dintre oameni sunt transformate și îmbunătățite, drepturile oamenilor devin mai blânde, dar răul, neadevărul și ura dintre oameni găsesc mii de forme noi și invadează toate relațiile noi ale vieții. Viața exterioară a unei persoane este transformată și organizată, obiectele pentru satisfacerea nevoilor umane cresc constant, dar în același timp nevoile în sine cresc, crește și nemulțumirea în rasa umană... Privind sincer și serios la sine și pe el. viața, o persoană trebuie să realizeze că starea anormală a vieții sale nu depinde de nicio circumstanță externă și de condiții temporare, ci are o bază în

corupția internă profundă a naturii umane însăși și, prin urmare, nu poate fi corectată și schimbată fără o schimbare radicală a însăşi condiţiile naturii şi ale vieţii. Natura umană se dovedește a fi atât de neputincioasă să-și realizeze idealul, încât o persoană nici măcar nu-și poate imagina acest ideal; în starea sa actuală, așa cum am spus deja, o persoană nu poate nici măcar să-și imagineze o stare ideală pură - posesia completă a adevărului, a bunătății și a fericirii, cu o absență completă a erorii, viciului și nefericirii. Și de aceea toți mângâietorii omenirii, promițându-i realizarea unui ideal în condițiile actuale de viață, promițând umanitatea

raiul pe pământ, de obicei fie tăce când vine vorba de a descrie această viitoare stare ideală, fie rostește fraze goale, fie prezintă viitoarea stare ideală a umanității în așa fel încât să fie mai mult ca un fel de stupoare animală, hibernare, stagnare, moarte și nu pe viață. Dacă o persoană nici măcar nu își poate imagina idealul, acesta pare a fi un semn clar că o persoană nu-l poate realiza în condițiile actuale ale naturii și vieții sale, că în starea actuală a naturii umane nu există condiții pentru perceperea idealului. .

Ei bine, va rămâne nesatisfăcută aspirația ideală a omului, iar toată munca și progresul vieții umane va fi o mișcare fără sens și scop?.. Nu, nici natura umană nu permite această presupunere; Inima umană nu renunță la speranța de a atinge idealul - doar mintea nu poate spune unei persoane cum este posibil să-l atingă - și nicio filozofie nu este capabilă să rezolve această întrebare pentru o persoană.

Din nou, revelația divină vine în ajutorul minții umane, iar la întrebarea revenirii la ideal (adică la perfecțiunea primitivă) ea răspunde cu dogma mântuirii omului. Efortul naturii umane pentru adevărul ideal, bunătatea perfectă și fericirea nu este un vis sau o greșeală, deoarece natura umană însăși este convinsă de acest lucru. Această dorință reflectă în mod clar nevoia sufletului uman de a se întoarce la Prototipul său – Dumnezeu. Dar prin ea însăși, în condițiile actuale, natura umană nu poate părăsi starea ei normală și nu se poate întoarce la perfecțiunea și beatitudinea primitivă. Aici Dumnezeu Însuși vine în ajutorul dorinței omului de a se reuni cu El. Însuși Adevărul Divin, cel mai desăvârșit Bine și Fericire, co-originar și consubstanțial cu Dumnezeu Tatăl, Cuvântul lui Dumnezeu a venit din cer pe pământ la cei plecați.

otj> lumina și fericirea omului, au devenit strâns legate de el, luând asupra sa responsabilitatea umană. rasa – sufletul și trupul uman – cu toate proprietățile naturii umane, cu excepția corupției sale morale, cu excepția păcatului. El însuși neimplicat în corupția morală a umanității, Cuvântul umanizat al lui Dumnezeu a purtat asupra lui însuși pentru omenire toate consecințele corupției morale - umilirea și suferința și cea mai rușinoasă și dureroasă moarte, ca pedeapsă de pe

urmă a blestemului lui Dumnezeu pentru păcate. de umanitate . Dar carnea Dumnezeului-om, neimplicată în păcat și unită cu Divinul, nu putea rămâne proprietatea morții; Prin puterea Divinității sale, Dumnezeu-omul Răscumpărătorul și-a înviat trupul din morți într-o formă reînnoită și transformată de incoruptibilitate și nemurire - asemănător cu cum era înainte de căderea omului. Astfel, a fost pus începutul pentru restaurarea și transformarea în incoruptibilitate și nemurire a naturii umane căzute, coruptă de păcat și făcută muritoare prin păcat. Răscumpărată și restaurată la perfecțiunea primitivă, natura umană din nou și incomparabil la cel mai înalt grad a devenit părtașă a celei mai desăvârșite lumini și fericiri - în persoana Omului-Dumnezeu s-a înălțat la cer și s-a așezat la dreapta lui Dumnezeu Tatăl. . Astfel, cea mai strânsă și profundă unire a spiritului uman cu Prototipul Său, Dumnezeu Izvorul Primar al adevărului cel mai desăvârșit, al binelui cel mai înalt și al fericirii, a fost restaurată și înălțată, odată ruptă de om.

Iată marea dogma mântuirii, care rezolvă pentru om cel mai profund și mai important mister al vieții sale și dezvăluie un rezultat luminos celor mai profunde aspirații și aspirații sufletești ale naturii umane! Totul aici este supranatural și misterios: cum Divinitatea s-a unit cu umanitatea, cum cineva care nu a fost implicat în păcat a putut fi supus la toată severitatea consecințelor păcatului, cum acela care a fost supus morții a putut fi înviat nemuritor, precum Divin

Ce este <)>: Oh

au coborât pe pământ pe măsură ce omenirea s-a înălțat la cer - aceste mistere nu pot fi în niciun fel apropiate de înțelegerea umană, deoarece însuși subiectul lor, așa cum trebuie să vadă omul însuși, depășește limitele acelei cunoștințe și însăși existența în care se învârte mintea umană. - deoarece Aceste întrebări privesc nu numai secretele cele mai lăuntrice ale naturii și ale vieții umane, ci și complet inaccesibile oricărei cunoștințe limitate a secretelor naturii și ale vieții Divine. Și cum am putea dori o explicație complet de înțeles pentru ceva care, conform dovezilor propriei noastre conștiințe umane și a celor mai intense experimente vechi de secole întreprinse de mintea umană pentru a clarifica această întrebare, constituie un mister insolubil? Cum viața umană a deviat de la scopul său - de la starea sa ideală normală și cum se poate întoarce din nou la scopul său - la starea sa ideală normală - la aceasta, așa cum am văzut deja, mintea umană însăși poate răspunde sincer și conștiincios în în nici un alt mod, ca în felul acesta: „că viața umană s-a abătut de la norma ei, aceasta dovedește fără îndoială realitatea ei; - că trebuie să revină la norma ei, acest lucru este cerut și așteptat de natura mea (cererile și aspirațiile cărora le am nu pot refuza) - dar primul s-ar putea întâmpla, iar cel din urmă se poate întâmpla doar într-un mod neobișnuit, supranatural pentru mine, adică într-un mod pe care nu-l cunosc și nici măcar nu mi-l pot imagina în condițiile prezente din viața mea, de care sunt legat și în afara căreia nu există nimic pe care să-l cunosc și să-mi imaginez...”

Conform învățăturii revelației divine, Divinul însuși vine în salvarea unei persoane din starea sa anormală; aceasta este un mister, aceasta este o metodă supranaturală de mântuire, dar cel puțin nu nefirească, contrară firului, adică deloc contrară înțelegerii noastre.

declarații despre natura divină și umană și este complet de acord cu conceptul de înțelepciune și iubire divine și cu cele mai profunde nevoi și aspirații ale naturii umane însăși. Dar ar fi cu adevărat nefiresc și nefiresc, contrar tuturor legilor gândirii și ale vieții, dacă cineva ar începe să ne asigure că starea anormală a vieții umane se va transforma spontan în normal, că din negarea idealului va ieși un ideal, Din întuneric lumina, din rău binele, Din eroare vine adevărul, din suferință vine fericirea. Nu, un paradis promis unei persoane și pregătit pentru ea de Dumnezeu în ceruri, deși, fără îndoială, este un obiect de credință sinceră și nu de încredere mentală, totuși, pentru mintea umană însăși are mult mai multe condiții de probabilitate decât paradisul promis. o persoană din alte surse, distrugători ai omenirii pe pământ și se presupune că trebuie să se stabilească cu mâinile omenești pământești, și nu cu Divinul atotputernic.

Dar chiar și în Revelația Divină, mântuirea este promisă omului de către Dumnezeu, nu fără participarea propriei libertăți a omului. Revelația divină însăși, în conformitate cu mărturia conștiinței umane, recunoaște libertatea umană ca un fapt atât de pozitiv și de nezdruncinat încât o consideră, ca să spunem așa, inviolabilă pentru cea mai atotputernică voință a lui Dumnezeu. Dumnezeu, care a dat o dată unei persoane libertatea, nu i-o poate lua din nou. Dumnezeu Însuși nu poate îndrepta de la rău la bine și nu poate salva o persoană împotriva propriei sale voințe. Acest lucru este complet în acord cu convingerea omului însuși. Cu toate acestea, în chestiunea mântuirii din partea unei persoane, nu sunt necesare fapte extraordinare și insuportabile; și ceea ce se cere este exact ceea ce natura umană însăși și starea ei actuală cere, se cere ca o persoană să se adâncească în sine și în viața sa, să recunoască mai profund starea sa anormală, să recunoască cu contriție inimii, așa cum o cere materia însăși. , pentru a simți mai viu dorința de a ieși din

a acestei stări anormale, a recunoscut insuficiența propriei puteri pentru această ieșire și, prin urmare, a simțit mai viu nevoia de ajutor divin plin de har pentru mântuire. Cât de minunat de naturale sunt toate acestea, cât de potrivite cu nevoile și instrucțiunile naturii umane însăși! Cât de uimitor este că mintea umană a inventat pentru o persoană multe dintre cele mai întortocheate și greșite căi pentru a ieși dintr-o stare anormală și nu s-a putut opri pe această cale dreaptă și adevărată (deși uneori, ca să spunem așa, se apropia de ea). Dar de aceea se spune că mintea umană se află, ca toată natura umană, într-o stare pervertită. De aceea, în revelația divină, chiar începutul mântuirii — credința — este numit un dar supranatural plin de

har al lui Dumnezeu, deși în același timp este manifestarea cea mai firească a naturii umane. De aceea se numește a lui Dumnezeu, adică datoria omului de a avea grijă de propria sa mântuire – un jug greu (pentru natura pervertită a omului) și în același timp bun și ușor, adică o chestiune cea mai asemănătoare cu natura umană. .

Cu cât o persoană încearcă mai mult să trăiască și să trăiască așa cum este tipic pentru o persoană, cu atât mai dezvoltată este nevoia și puterea conștiinței de sine în ea, cu cât se adâncește mai mult în natura sa și în viața sa, cu atât mai clar își recunoaște anormalul. stare, cu cât simte mai viu nevoia și dorința de a ieși din starea anormală și insuficiența propriei forțe pentru aceasta, cu atât mai viu simte nevoia de ajutorul milostiv al lui Dumnezeu pentru mântuire, cu atât mai tare crede în harul supranatural. ajutor, cu atât mai sincer încearcă să urmeze instrucțiunile credinței și să-și pună în aplicare cele mai înalte idealuri în viața sa. Iată o cale directă și naturală către mântuire pentru o persoană! În același timp, nu trebuie să uităm că în nici un moment pe această cale puterea milostivă a lui Dumnezeu nu lasă o persoană fără călăuzire și ajutor; ea pe-

lucrarea mântuirii începe, continuă și se termină. Cu cât o persoană apelează mai mult. Ajutorul lui Dumnezeu, cu cât Dumnezeu îl ajută mai mult, cu atât crede mai sincer și mai ferm în puterea mântuitoare a lui Dumnezeu, cu atât roadele și dovezile credinței sale se dezvăluie mai clar în propria sa viață. Cu o dorință sinceră și fermă de mântuire, cu ajutorul puterii pline de har a lui Dumnezeu, unei persoane, chiar și în condiții reale de viață anormale, îi este dat, într-o anumită măsură, să simtă o eliberare treptată de aceste condiții anormale, și o revenire la starea normală primitivă. Înalții devotați ai credinței și evlaviei creștine, chiar și în viața reală, în mijlocul întunericului erorii și prejudecăților, patimilor și viciilor, urii și neadevărului, slăbiciunii spirituale și sclaviei, suferinței și murmurelor prin harul lui Dumnezeu, se ridică la înălțimea spiritualității pure. de neimaginat pentru ceilalți oameni înțelegere, perfecțiune morală, libertate interioară a spiritului, stăpânire asupra cerințelor senzualității și a condițiilor naturii exterioare însăși, pace interioară senină și fericire, nederanjate de greutăți externe și suferințe severe.

Cu toate acestea, Puterea Divină însăși nu promite omului un miracol, complet contrar legilor naturii și vieții morale; nu promite omului o stare ideală în condiții de viață neideale; nu promite raiul pe pământ și desăvârșirea completă în viata reala; pentru că aici nu există condiții pentru asta. Potrivit învățăturii creștine, oricât de înaltă, sfântă și desăvârșită din punct de vedere moral ar fi o persoană, atâta timp cât poartă carne, în timp ce trăiește în viața reală, nu poate fi complet eliberată de condițiile unei naturi deteriorate - se poate înșela. și cădeți din punct de vedere moral și cedați senzualității cuiva și lânceviți sub greutatea bolii și a suferinței și cădeți în lașitate și murmur. Ce înțelegere adevărată a naturii umane! Cu cât este mai mare decât acel mândru și mic neputincios

filozofie sufletească îndrăzneață, care, aproape fără efort și ispravă, promite unei persoane un asemenea grad de perfecțiune la care parcă declinul moral este chiar imposibil, sau care promite omenirii să creeze adevărul din eroare, din lupta pasiunilor pentru a crea morală. perfecțiune, pentru a fonda fericirea oamenilor pe suferința oamenilor natură, pe pământ aranja cerul! Moartea, conform învățăturilor revelației, sau o schimbare generală în natura și viața umană, este sfârșitul necesar și inevitabil al existenței pământești pentru natura umană - pe de o parte, o consecință naturală a corupției morale a umanității - păcatul, care a făcut natura incoruptibilă și nemuritoare coruptibilă yu și muritor, - pe de altă parte, începutul unei noi vieți în condiții complet diferite, unde din nou coruptibilul va fi transformat în incoruptibilitate și morții în nemurire. Moartea rezolvă toate contradicțiile vieții și toată această luptă între ideal și negația idealului, între adevăr și minciună, bine și rău, adevăr și neadevăr, iubire și ură, fericire și nefericire. Și începe pe de o parte o viață nesfârșită, unde nu există nicio boală, nici tristețe, nici suspin, unde nu există greșeală, nici viciu, nici răutate, unde domnește senin adevărul curat, bunătatea, adevărul, iubirea, pacea, fericirea - care în În starea prezentă a unei persoane, el nu poate nici măcar să-și imagineze ceea ce ochiul nostru nu a văzut, și urechea noastră nu a auzit, iar inima noastră nu poate prevedea. Și, pe de altă parte, există moarte nesfârșită, unde nu există o rază de lumină, adevăr, bunătate, dreptate, fericire, unde există întuneric veșnic, minciuni obscure, răutate nepocaită, suferință nesfârșită, murmur neîncetat și blasfemie. Cutare sau cutare soartă a unei persoane în viața veșnică depinde de viața sa prezentă - de măsura în care o persoană, aflându-se în condițiile vieții pământești, va putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să păstreze și să dezvolte capacitatea de a percepe fericire - să te bucuri de adevăr, bunătate și fericire ъ . Cine seamănă aici va culege și acolo.

Cu cât cineva învață să creadă mai mult în adevăr, virtute, dreptate, pace și iubire și îi iubește în această viață, cu atât se va bucura mai mult să comunice cu ei în veșnicie. Cu cât credința cuiva în cel mai înalt ideal și însuși sentimentul adevărului, bunătății, dreptății, păcii și dragostei se estompează și se întărește în sufletul său, cu atât mai mult va stagna și va deveni mai chinuit în minciunile, imoralitatea, răutatea și blasfemia lui în viața veșnică.

XI.

Iată, în termeni generali și cu o mână slabă, o viziune creștină asupra vieții umane. Aici sunt rezolvate toate acele mai importante întrebări ale sufletului uman, care constituie un subiect etern de neînțelegeri și contradicții pentru mintea umană. Nu există nicio contradicție a realității aici - minciuni și calomnie împotriva vieții. Aici nu există nici lingușire falsă față de viață, nici blasfemie obscure împotriva

vieții, așa cum se găsește în alte sisteme, în alte vederi. Iată cea mai sigură indicație a sensului direct și profund, deși nu absolut ideal, al vieții. Viața omenească pământească, conform concepției creștine, este o rătăcire temporară a sufletului, care s-a abătut de la destinație și o caută din nou. Viața este o cale pe termen scurt către scopul etern al existenței. Viața este o pregătire pentru eternitate – viața este o școală în care noi, sub îndrumarea Providenței Divine, învățăm să iubim adevărul, virtutea, dreptatea, pacea și iubirea, pentru a ne putea bucura de ele în veșnicie. Așa, sau aproape, au spus înțelepții creștini, marii devotați ai gândirii strălucitoare, iluminate de Dumnezeu și ai vieții înalte, pline de har.Asimilați această viziune cu mintea și inima, fă-o călăuzitor.

începutul vieții tale, - și vei avea lumină și sprijin în viață, - și nu vei fi derutat de nicio contradicție a vieții, - și vei fi ferm și de neclintit nu numai înaintea încercărilor și greutăților vieții, ci și înaintea însăși fricii de moarte.   ,

Privește viața ca pe o călătorie temporară sau ca pe o școală în care trebuie să te pregătești pentru eternitate. Nu pune în el scopul final al existenței tale, nu căuta aici cel mai înalt ideal al tău, nu te aștepta la împlinirea completă a dorințelor și aspirațiilor tale, astfel încât, atașându-te de temporar, să nu uiți de eternul tău. scop. În caz contrar, nu îl vei obține pe primul și îl vei pierde pe celălalt. Altfel, viața însăși îți va spulbera idealurile, îți va otrăvi speranțele și vei pierde gustul și plăcerea chiar și în acele daruri ale vieții pe care ți le oferă. Dar nu aborda viața cu ingratitudine frivolă sau negare sumbră. Nu degradați valoarea vieții. Viața este o mare comoară, un mare dar de la Dumnezeu. Este de scurtă durată, plăcerile sale sunt incomplete; dar prin munca ei se dobândește o veșnicie fericită cu toate cele mai înalte plăceri. Feriți-vă de blasfemie și de mormăitul împotriva vieții în toate modurile posibile. Nu-ți permite niciodată să-l numești frivol și obrăzător - nici înșelăciune, nici prostie, nici blestem sau pedeapsă. Așa este doar pentru cei care își fac ei înșiși o înșelăciune, un nonsens sau un blestem și pedeapsă. Nu cere prea mult de la viața reală. Altfel, ceea ce îți va da ea ți se va părea prea mic. Nu căuta aici numai bucurii, succese și plăceri, ci știi să fii recunoscător pentru fiecare dar al vieții, pentru fiecare bucurie, pentru fiecare succes al tău, pentru fiecare succes al altcuiva, pentru fiecare lucru bun pe care l-ai făcut , pentru fiecare lucru bun făcut de alții. Nu vă descurajați chiar de eșecurile, greutățile și încercările vieții. Pentru cel care știe să folosească viața, chiar și eșecurile și încercările se transformă în bine. Ca un călător în timpul

rătăcirea, știi să suporti toate neplăcerile și necazurile rătăcirii temporare și bucură-te și fii recunoscător pentru tot ceea ce

întâlnești plăcut - în speranța unei mângâieri depline și a liniștii la un refugiu permanent, la sfârșitul rătăcirii.

Încearcă să ții cont constant de scopul și scopul esențial al vieții. Încearcă, cu ajutorul lui Dumnezeu, să dezvolți și să hrănești în tine acele înclinații și aspirații nobile ale naturii tale care îți promit fericirea în viitor și să înăbușe și să eradicați acele înclinații și pasiuni rele care pot fi o sursă de execuție și chin. Chemându-l pe Dumnezeu în ajutor, învață să iubești adevărul, virtutea, dreptatea, pacea și iubirea, ca să te poți bucura de ele când va veni împărăția adevărului, a bunătății, a dreptății, a păcii și a iubirii. Viața este o școală bună pentru tine; aici, în orice loc și în orice moment, puteți găsi multe ocazii și obiecte pentru exercitarea adevărului, virtuții, dreptății și dragostei de umanitate. Dar viața va trece și va fi prea târziu pentru a studia. Acolo va trebui fie să vă bucurați de a comunica cu adevărul etern, binele și iubirea, fie să suferi veșnic la distanță de ele, dacă nu cultivați în voi înșivă capacitatea de a comunica cu ele.

Prețuiește timpul care ți se acordă pentru a-ți îndeplini sarcina vieții. Nu-ți pierde timpul cu mâinile în sân, cu atât mai puțin irosește-l prost. Fiecare oră din viață este prețioasă, un minut poate avea sens pentru eternitate. Amintește-ți că nici un minut petrecut fără probleme sau prost nu ți se va întoarce; nici un minut de bine făcut de tine nu va fi în zadar. Indiferent dacă viața ta durează mult sau scurt, încearcă să faci mai mult bine. Amintiți-vă că lucrați pentru dvs. și că nici o parte din munca voastră nu va rămâne nerecompensată. Orice ai semăna, vei culege de o sută de ori. Nu vă descurajați dacă nu vedeți succesul dorit într-o faptă bună; nu vă plângeți de nedreptate dacă vedeți că munca voastră rămâne nerăsplătită,

meritele nu sunt apreciate, aspirațiile bune nu sunt realizate și nici măcar binele pe care îl faceți nu pare să vă avantajeze nici pe dumneavoastră, nici pe alții. Nu căuta dreptate deplină pe pământ. Dar fii încrezător în Dreptatea Eternă, care va da o răsplată potrivită tuturor, în care nici măcar o muncă a ta nu va rămâne fără răsplată, nici o faptă bună nu va fi fără folos.

Nu vă descurajați dacă se întâmplă să slăbiți, să vă șovăiți în realizările vieții, să vă uitați de voi înșivă sau să cădeți moral. Viața este o pantă alunecoasă; sunt multe ispite în ea, puterea noastră este slabă. Dacă se întâmplă să uiți și să cazi, grăbește-te să-ți revii cât mai curând în fire, pocăiește-te, ridică-te și, cu ajutorul lui Dumnezeu, lucrează din nou cu multă râvnă. Dar mai ales, ferește-te să ajungi la punctul de indiferență plictisitoare față de realizările vieții tale, față de succesele și eșecurile morale sau să disperi în capacitatea ta de a face o faptă bună și utilă. Amintiți-vă că, indiferent cum i se întâmplă unei persoane să devină aspru și să cadă moral, cât timp este în viață, există întotdeauna posibilitatea de a corecta și de a reveni pe calea cea bună - cu ajutorul lui Dumnezeu.

Fiți la fel de atenți și la auto-amăgire; Nu te baza prea mult pe punctele tale forte și pe succesele tale în viața morală. Auto-amăgirea este cel mai periculos dușman al vieții morale; de la ea există o tranziție foarte strânsă fie la mulțumire și plictisire morală, fie la dezamăgire, descurajare și disperare. Încearcă în mod constant să te observi, verifică-ți punctele forte, faptele, motivele și aspirațiile tale interioare. Mai presus de toate, amintiți-vă că o persoană singură, cu propria sa minte și cu propriile sale forțe, nu își poate îndeplini sarcina vieții și nici măcar nu o poate înțelege. Apelați la lumina credinței pentru a vă clarifica sensul și scopul vieții; roagă-te lui Dumnezeu pentru ajutor, pentru ca El să te păstreze, să te îndrume și să te întărească pe calea vieții.

Cu Dumnezeu, prieteni, cu Dumnezeu pe calea vieții! Fără Dumnezeu, calea vieții este întunecată, crudă, alunecoasă, goală, fără sens, neliniştit, fără bucurie. Cu Dumnezeu este strălucitor, pașnic, ferm, credincios, plin de sens profund, putere, speranță, bucurie. — „Spune-mi, Doamne, calea pe care voi merge”, strigă un om, îmbrăcat în întunericul vieții, (Psalmul CXLII, 8). — „Eu sunt calea, adevărul și viața”, spune Doamne, care ai adus lumina cerului în întuneric și întuneric muritoare stând. (Ioan XIY, 6).

Principalele prevederi relevate în tratatul despre viață.

I. Întrebarea sensului și scopului vieții este cea mai importantă întrebare pentru fiecare persoană. Această întrebare se confruntă irezistibil cu conștiința oamenilor în orice moment, înaintea tuturor generațiilor umane, în toate etapele dezvoltării umane. Cele mai profunde și nobile minți au lucrat pentru a clarifica această problemă. Soluțiile la această problemă în momente diferite au fost date foarte diverse: dar singura, fermă și liniștitoare soluție la aceasta este dată de Revelația Divină. Pagină 1-7.

II. Viața nu este plăcere, o sărbătoare veselă. Atitudinea eudaimonistic-animală față de viață este distrusă de viața însăși. Pagină 7-12.

IIL Viața umană în starea ei actuală nu este realizarea pură a celor mai înalte idealuri de adevăr, bunătate, frumusețe, adevăr, iubire.... O viziune idealistă prea ridicată, dar falsă, a vieții provoacă din nou multe contradicții și dezamăgiri în viața însăși. - personale si publice. Pagină 12-21.

GV*. Nu ne putem baza pe opinia optimistă că, deși viața individuală a oamenilor, generațiilor și națiunilor reprezintă o mulțime de lucruri anormale și nefericite, în ansamblu - cursul general al vieții omenirii este predicat

pare să reprezinte armonia și perfecțiunea, progresul constant, abordarea treptată a realizării celor mai înalte idealuri de adevăr, bunătate și fericire, care în cele din urmă vor fi atinse pe deplin de umanitate în vremuri îndepărtate. Și în această viziune există multe lucruri exagerate și false. Nu orice epocă istorică este o eră a progresului; progresul umanității în diferite epoci istorice reprezintă direcții unilaterale; progresul mental și tehnic nu este adesea combinat cu progresul moral. În general, progresul istoric nu oferă o garanție fermă a abordării treptate și constante a umanității față de idealurile adevărului, bunătății și fericirii și cu atât mai mult a implementării depline a acestor idealuri în viață, chiar și în cele mai îndepărtate generații umane. . Dacă până la urmă acest lucru s-ar fi realizat într-o generație ideală îndepărtată, cu greu ar fi putut servi de consolare pentru generațiile care le-au precedat, trăind, suferind, greșind și lăsând câmpul istoric departe de unde se află? condiție perfectă. În condițiile actuale anormale ale vieții umane, oamenii nici măcar nu-și pot imagina o astfel de stare ideală de viață. Pagină 21-32.

Y. Viața umană în starea ei actuală reprezintă, fără îndoială, o confuzie și luptă între fenomenele adevăr și eroare, bine și rău, plăcere și durere, o luptă care se încheie pentru toți oamenii în moarte. Dar ar fi nedrept să tragem concluzia de aici că legea cea mai elementară a vieții și sensul ei interior și scopul final se află în contradicție și luptă. Învățăturile dualiste și pesimiste despre viață contrazic cerințele logice fundamentale ale rațiunii, cel mai bun

aspirațiile și aspirațiile inimii umane și pot fi însoțite în viața morală practică de cele mai rele întrebuințări. Pagină 32-37.

YL Cu atât mai superficiale și mai nedrepte sunt astfel de judecăți despre viață, de parcă viața în însăși esența și baza ei ar fi răul, nenorocirea, suferința, osânda veșnică - ironia eternă a Soartei Supreme, o glumă goală și stupidă, o întâmplare și zadarnică. dar... Asemenea judecăți Chiar dacă oamenii inteligenți vorbeau uneori despre viață, aceasta era doar în sensul unei fraze necugetate și nepăsătoare sau sub influența unor impresii și stări de spirit anormale și dureroase aleatorii; Desigur, nu le putem acorda nicio semnificație serioasă. Pagină 37-39.

YIL Nici astfel de idei despre viață nu pot avea sens serios, de parcă toată viața ar fi doar o iluzie, o fantomă, un miraj, un vis. Asemenea idei, care au apărut în legătură cu vechile învățături panteiste și cu unele noi sisteme filozofice extrem de idealiste, confundă problema vieții în contradicții și se găsesc infirmate în conștiința directă vie a omului a propriei sale existențe și existență în lumea exterioară. Pagină 40-42.